

**Analizy sporządzone na potrzeby
zmiany Studium uwarunkowań i kierunków
zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę
w Gminie Opatówek
(lipiec 2018r.)**

Autor opracowania:
mgr inż. Beata Karkowska

Opatówek 2018 rok

SPIS TREŚCI

Wstęp

1. Ogólna charakterystyka gminy Opatówek	3
2. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy uwzględniające analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne	4
2.1. Rynek pracy w gminie Opatówek	4
2.2. Uwarunkowania środowiskowe i społeczne	6
2.3. Wnioski w zakresie potrzeb i możliwości ekonomicznych, środowiskowych i społecznych	10
3. Prognoza demograficzna gminy Opatówek	11
3.1. Podstawa opracowania	11
3.2. Metodyka opracowania	11
3.3. Analiza zmian liczby ludności w gminie Opatówek oraz analiza podstawowych wskaźników demograficznych	11
3.4. Prognoza demograficzna gminy Opatówek do 2046 r.	19
3.5. Wnioski uwzględniające studia i prognozy demograficzne	22
4. Analiza możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych	22
4.1. Analiza możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej	22
4.2. Analiza możliwości finansowania przez gminę infrastruktury technicznej	25
4.3. Analiza możliwości finansowania przez gminę infrastruktury społecznej	27
4.4. Ocena potrzeb i możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy	27
5. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę	28
5.1. Ustalenie maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę	28
5.2. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej	31
5.3. Chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę	34
5.4. Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę z ustaloną sumą powierzchni użytkowej zabudowy	35
6. Wnioski uwzględniające uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy	37

Wstęp

Analizy sporządzone na potrzeby sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego są rezultatem realizacji art. 10 ust. 7 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz. U. z 2017 poz. 1073 ze zm.), zgodnie z którym w Studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy opartych w szczególności na: analizach ekonomicznych, środowiskowych i społecznych; prognozach demograficznych; możliwościach finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy; bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę. Dokonując bilansu terenów, kolejno:

- 1) formułuje się, na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy, maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;
- 2) szacuje się chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;
- 3) szacuje się chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż wymienione w pkt 2, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;
- 4) porównuje się maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1, oraz sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, o której mowa w pkt 2 i 3, a następnie, gdy maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1:
 - a) nie przekracza sumy powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy – nie przewiduje się lokalizacji nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt 2 i 3,
 - b) przekracza sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy – bilans terenów pod zabudowę uzupełnia się o różnicę tych wielkości wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, i przewiduje się lokalizację nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt 2 i 3, maksymalnie w ilości wynikającej z uzupełnionego bilansu;
- 5) określa się:
 - a) możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,
 - b) potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy na obszarach, o których mowa w pkt 2 i 3, oraz w przypadku, o którym mowa w pkt 4 lit. a, poza tymi obszarami;
- 6) w przypadku gdy potrzeby inwestycyjne, o których mowa w pkt 5 lit. b, przekraczają możliwości finansowania, o których mowa w pkt 5 lit. a, dokonuje się zmian w celu dostosowania zapotrzebowania na nową zabudowę do możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej oraz społecznej.
- 7) Działania, o których mowa w ust. 5, mogą wymagać powtórzenia, na zasadzie analizy wariantów lub realizacji procesu iteracyjnego, oraz powtórzenia wszystkich lub części z nich, także w połączeniu z innymi czynnościami przeprowadzanymi w ramach prac nad projektem studium.
- 8) Określając zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w ust. 5 pkt 1, bierze się pod uwagę:
 - a) perspektywę nie dłuższą niż 30 lat;
 - b) niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie więcej niż o 30%.

1. Ogólna charakterystyka gminy Opatówek

Gmina Opatówek położona jest w powiecie kaliskim, w południowo-wschodniej części województwa wielkopolskiego. Powierzchnia gminy obejmującej 35 miejscowości, w tym 28 wsi sołeckich i łącznie zajmuje 104 km². Siedzibą gminy jest Opatówek, które w 2017 roku odzyskało prawa miejskie. Gmina liczy ponad 10 000 mieszkańców, z czego sam Opatówek - blisko 4 000.

Gmina posiada również dogodne położenie, graniczy bowiem bezpośrednio z miastem Kalisz – siedzibą powiatu, od centrum Gminy do centrum miasta dzieli je odległość ok. 10 km. Jej atutem jest także dogodne połączenia komunikacyjne drogowe i kolejowe: przez środek gminy biegnie droga krajowa nr 42 oraz trasa kolejowa Warszawa - Wrocław. Wyróżniają ją także walory przyrodniczo-krajobrazowe i położenie w malowniczym krajobrazie Wzgórz Opatowsko-Malanowskich.

Obszar Gminy obejmuje częściowo tereny dwóch parków krajobrazu chronionego: Doliny Rzeki Swędrni i Doliny Rzeki Prosnicy, na których ochronie podlegają: bogactwo flory i fauny (zwłaszcza ptaków wodno-błotnych), walory krajobrazowe, a także wartości historyczno-kulturowe. We wsi Szale znajdują się tereny rekreacyjne położone wokół zbiornika retencyjnego, a na istniejącym tam torze wioślarskim odbywają się zawody sportowe.

W gminie Opatówek funkcjonują instytucje kultury, które swoją działalnością wykraczają poza granice gminy. Wśród nich należy wyróżnić Muzeum Historii Przemysłu utworzone w 1981 r. zlokalizowane w budynku dawnej fabryki Fiedlera i wpisane na listę Międzynarodowego Komitetu Ochrony Dziedzictwa Przemysłowego. Najcenniejszą ekspozycją jest jedna z największych w Polsce kolekcja zabytkowych pianin i fortepianów polskich producentów. Oprócz działalności wystawienniczej, muzeum jest miejscem, gdzie odbywają się koncerty, konferencje i wydarzenia kulturalne. Najstarszą działającą na terenie gminy placówką jest Gminna Biblioteka Publiczna im. Braci Gillerów, która od roku 1999 pełni funkcję biblioteki powiatowej. Ważną instytucją jest także Towarzystwo Przyjaciół Opatówka, które we współpracy z biblioteką wydaje miesięcznik o charakterze społeczno - kulturalnym *Opatowianin*.

2. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy uwzględniające analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne

2.1. Rynek pracy w gminie Opatówek

Gmina Opatówek jest typową gminą rolniczą, a większość jej powierzchni zajmują użytki rolne (blisko 86%). Ze względu na rolniczy charakter gminy, zdecydowana większość mieszkańców zatrudniona jest w rolnictwie. Bardzo dobrze rozwinięte są tu wielkopowierzchniowe uprawy warzyw, głównie pomidorów, z zastosowaniem nowoczesnych technologii pod osłonami.

Na terenie gminy Opatówek od wielu lat obserwuje się stopniowy stały wzrost liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON (aktualnie około 1 161). Prowadzona działalność związana jest głównie z handlem detalicznym i hurtowym, przetwórstwem przemysłowym w tym produkcją gotowych wyrobów metalowych oraz produkcją artykułów spożywczych, a także budownictwem. Do największych zakładów funkcjonujących na terenie gminy należą Colian Holding S.A. (Opatówek), ALCES (Tłokinia Kościelna), DAJANO (Opatówek), VEGEX (Grupa Producentów) (Szulec), "RECO", "REMICO" (Opatówek), ASO (Tłokinia Kościelna), ELEKTROPLAST (Opatówek), Gminna Spółdzielnia "Sch" (Opatówek), "AGRO-SMAK" (Dębe-Kolonia), Cegielnia CIENIA (Cienia Pierwsza), "FARMER" (Opatówek), Przedsiębiorstwo Ulic i Mostów (Borów). W strukturze podmiotów gospodarczych dominują głównie osoby fizyczne prowadzące działalność

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

gospodarczą, z przedsiębiorstw zdecydowaną większość stanowią przedsiębiorstwa małe i średnie. Do najbardziej znaczących firm zarówno na terenie Gminy Opatówek jak i w powiecie kaliskim należy firma Colian Holding S.A. Działalność pomiotów, wchodzących w skład Grupy Colian, skupia się na produkcji i dystrybucji artykułów spożywczych w obrębie trzech strategicznych dywizji biznesowych: słodczy, kulinariów (przyprawy i bakalie) oraz napojów. Głównym ośrodkiem skupiającym większość usług w gminie jest miasto Opatówek. Spośród pozostałych miejscowości zakresem oferowanych usług wyróżniają się Chełmce, Rajsko, Sierzchów, Szałe, Tłokinia Kościelna, Tłokinia Wielka, Zduny. W pozostałych miejscowościach Gminy oferta usług ogranicza się do sklepów spożywczych lub spożywczo - przemysłowych.

Gmina Opatówek posiada również bardzo dobre warunki do rozwoju usług turystycznych, agroturystyki oraz usług towarzyszących turystyce. Walorami nadającym gminie turystyczny wymiar jest położenie w obszarze dwóch parków krajobrazu chronionego: Doliny Rzeki Śwędrni i Doliny Rzeki Prosnicy oraz Jezioro Pokrzywnickie we wsi Szałe.

Tab. 1. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Opatówek zarejestrowane w systemie PKD (stan na koniec 2016 r.).

Lp.	Sekcja	Rodzaj działalności	Powiat kaliski	Gm. Opatówek
1.	Sekcja A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	512	94
2.	Sekcja B	Górnictwo i wydobywanie	13	3
3.	Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe	766	116
4.	Sekcja D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	19	2
5.	Sekcja E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	23	3
6.	Sekcja F	Budownictwo	829	87
7.	Sekcja G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1 807	378
8.	Sekcja H	Transport i gospodarka magazynowa	468	86
9.	Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	116	24
10.	Sekcja J	Informacja i komunikacja	77	13
11.	Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	165	31
12.	Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	140	27
13.	Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	393	90
14.	Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	186	26
15.	Sekcja O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	149	17
16.	Sekcja P	Edukacja	225	34
17.	Sekcja Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	260	61
18.	Sekcja R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	100	12
19.	Sekcje S i T	Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	368	57
21.	Ogółem		6 619	1 161

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się znaczący spadek liczby osób pozostających bez pracy w gminie Opatówek. Według danych statystycznych Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu na dzień 31 grudnia 2016 r. na terenie Gminy 143 osób pozostawało bez pracy i jest to prawie o połowę mniej niż w roku 2010. Wśród bezrobotnych jest niewiele ponad połowę więcej kobiet. Stosunkowo niski jest też udział osób w wieku produkcyjnym wśród bezrobotnych. Z uwagi na strukturę gospodarstw rolnych dużym prawdopodobieństwem jest występowanie w Gminie bezrobocia ukrytego (tzw. bezrobocie agrarne) polegającego na sytuacji, w której formalnie osób pracujących jest więcej, niż wymagają tego potrzeby rynku.

Tab. 2. Liczba bezrobotnych w gminie Opatówek w latach 2010-2016.

Lp.	Rok	Bezrobotni zarejestrowani					
		ogółem	w tym:				
			kobiety	zwoln. przyz. z zakł. pracy	z prawem do zasiłku	w wieku produkcyjnym (18-44 lat)	pozost. bez pracy pow. 12 m-cy
1.	2016	143	77	12	18	21	53
2.	2015	196	99	23	25	33	65
3.	2014	260	139	30	37	49	88
4.	2013	298	158	29	33	62	100
5.	2012	335	178	28	47	83	80
6.	2011	302	157	19	43	59	97
7.	2010	303	184	21	40	77	48

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Kaliszu.

2.2. Uwarunkowania środowiskowe i społeczne.

W gminie funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Publiczne Przedszkole "Wesoły Smyk" w Opatówku,
- Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej im. Janusza Kusocińskiego w Opatówku Filia w Sierchowiu,
- Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Chełmcach,
- Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Rajsku,
- Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej im. Władysława Broniewskiego w Tłokini Wielkiej,
- Szkoła Podstawowa im. Janusza Kusocińskiego w Opatówku wraz z klasami gimnazjalnymi,
- Szkoła Podstawowa im. Janusza Kusocińskiego w Opatówku, Filia w Sierchowiu,
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Chełmcach,
- Szkoła Podstawowa w Rajsku,
- Szkoła Podstawowa im. Władysława Broniewskiego w Tłokini Wielkiej.

W roku szkolnym 2017/2018 zarejestrowano 1076 uczniów szkół podstawowych oraz 352 przedszkolaków. W Opatówku znajduje się również Zespół Szkół im. Stanisława Mikołajczyka w Opatówku oraz Zespół Ekonomiczno - Administracyjny Szkół Gminy Opatówek, a także Wyższa Szkoła Informatyki w Łodzi - Wydział zamiejscowy w Opatówku.

Bazę sportową na terenie Opatówka tworzą:

- Hala sportowa im. "Polskich Olimpijczyków" oraz boiska zewnętrzne w Opatówku,
- Kompleks boisk "Orlik 2012" w Opatówku (boisko do piłki nożnej, boisko wielofunkcyjne, budynki zaplecza sanitarno-szatniowego wraz z pomieszczeniami magazynowymi, pomieszczeniem gospodarczym oraz pomieszczeniem dla trenera),

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

- Sala sportowa przy Zespole Szkół im. Jana Pawła II w Chełmcach,
- Boisko wielofunkcyjne w Chełmcach przy Zespole Szkół w Chełmcach,
- Sala Sportowa przy Zespole Szkół w Tłokini Wielkiej,
- Boisko wielofunkcyjne przy Zespole Szkół w Tłokini Wielkiej,
- Boisko wielofunkcyjne przy Zespole Szkół w Rajsku.

Na terenie Gminy działa również Klub Sportowy Opatówek, którego początki sięgają lat dwudziestych XX wieku. Klub na przestrzeni lat odnosił większe i mniejsze sukcesy i działał pod różnymi nazwami. Ostatnie lata to okres wielu inwestycji z zakresu sportu i rekreacji m.in. modernizacja stadionu o profesjonalny budynek klubowy, system nawadniający boisko oraz 120 miejsc siedzących w postaci plastikowych krzesełek. Obecnie Klub skupia około 100 piłkarzy.

Do jednych z trzech najważniejszych instytucji kultury na terenie gminy Opatówek należy Muzeum Historii Przemysłu i Gminnego Ośrodka Kultury. Muzeum zostało założone w 1981 roku, jego otwarcie nastąpiło w 1991 roku. Siedzibą Muzeum jest klasycystyczna fabryka sukiennicza z 1824 roku, która dziś stanowi zabytek techniki i jedyny zachowany w Europie budowlany kompleks przemysłowy z I poł. XIX wieku. W dawnych wnętrzach fabrycznych prezentowanych jest osiem stałych ekspozycji oraz jedna czasowa, które dokumentują historię kalisko-mazowieckiego okręgu przemysłowego. W zbiorach muzeum znajduje się m.in. największa kolekcja polskich fortepianów i pianin wyprodukowanych w latach 1820–1939 w fabrykach instrumentów muzycznych w Kaliszu, Warszawie, Radomiu, Łodzi, Krakowie i Królewcu oraz kolekcja zabytkowych paramentów, w tym ornat i stula papieża Jana Pawła II z 1997.

W Opatówku znajduje się również Gminna Biblioteka Publiczna im. Braci Gillerów, która została powołana w 1949 r. i nieprzerwanie działa do dnia dzisiejszego. Od 1990 roku biblioteka mieści się w zabytkowym budynku dawnego zajazdu, a od 1999 r. pełni obowiązki biblioteki powiatowej dla Powiatu Kaliskiego Ziemińskiego. Księgozbiór biblioteki obejmuje 27 tys. woluminów książek, a także zbiory regionalne (dokumenty i fotografie) i niewielkie zbiory specjalne. Rocznie ze zbiorów bibliotecznych korzysta ok. 2 500 użytkowników (wypożyczenia książek, informacje na miejscu, korzystanie z Internetu), a ponad połowę z nich stanowią młodzież i studenci. Poza gromadzeniem zbiorów, biblioteka prowadzi również działalność wydawniczą, organizuje spotkania autorskie z pisarzami. Placówka posiada również dwie filie w Tłokinii Kościelnej oraz Rajskowie.

Gminny Ośrodek Kultury w Opatówku realizuje zadania z zakresu zapewnienia mieszkańcom Gminy dostępu do dóbr kultury, przygotowania i inspirowania społeczeństwa do aktywnego i twórczego działania w życiu kulturalnym, kultywowania i ochrony dziedzictwa narodowego, gromadzenia i udostępniania lokalnych dóbr kultury, prowadzenia kół zainteresowań oraz promocji Gminy. W ostatnich latach siedziba GOK w Opatówku przeszła gruntowny remont, a w ramach prac docieplono ściany i stropodach, wymieniono stolarkę drzwiową i okienną, tynki i posadzki oraz pomalowano ściany.

Lokalne władze podejmują działania, które w sukcesywny sposób mają podnieść poziom placówek kulturalnych i sportowych. Z budżetu na 2016 rok przeznaczono 1 193 121,29 zł na wydatki związane kulturą i ochroną dziedzictwa narodowego. Kwota zawiera środki na utrzymanie m.in.: ośrodków kultury, świetlic klubów, bibliotek oraz wydatki inwestycyjne. Na rozwój kultury fizycznej przeznaczono 171 583,29 zł.

O poziomie życia mieszkańców świadczy również poziom rozwoju opieki społecznej i zdrowotnej. Mieszkańcy Gminy Opatówek mają zagwarantowany dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej. Na terenie gminy Opatówek działają 2 zakłady opieki zdrowotnej: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Gminny Ośrodek Zdrowia w Opatówku oraz NZOZ Specjalistyczne Centrum Rehabilitacji w Opatówku. Ponadto na terenie Gminy działają: Ośrodek Zdrowia w Opatówku – filia Humieja & Pokojowy Medical Center, gabinet lekarza rodzinnego Elżbieta Kowala oraz 3 apteki i 2 punkty apteczne.

W gminie Opatówek zadania pomocy społecznej realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatówku. Celem działalności jest umożliwienie bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka, a także wspieranie w osiągnięciu życiowego usamodzielnienia.

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

Ośrodek prowadzi Świetlicę Środowiskową „Słoneczko” w Opatówku, która została utworzona w celu dziennego wsparcia dzieci uczęszczających do szkoły podstawowej, pochodzących z rodzin z problemem alkoholowym, z utrudnioną socjalizacją, z zaburzeniami zachowania, mających trudności w nauce oraz wychowujących się w trudnych warunkach materialnych i wychowawczych. Wydatki na pomoc społeczną z roku na rok są coraz wyższe, szczególnie wzrost (w porównaniu do lat poprzednich) nastąpił w roku 2016 i wyniósł 10 859 597,02 tys. zł, przeważająca część środków została przeznaczona na świadczenia dla osób fizycznych (9 425 039,74 zł), pozostałe w głównej mierze to wydatki na ośrodek pomocy społecznej, domy pomocy społecznej, zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze. Wskaźnik osób korzystających ze środków pomocy społecznej z roku na rok maleje, ogółem w 2016 wynosił 4,4%, jest to mniej niż wartość wskaźnika dla średniej dla powiatu kaliskiego (6,1%) i województwa wielkopolskiego (5,7%). Gmina Opatówek realizuje następujące programy i strategię z zakresu opieki społecznej:

- Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Opatówek na lata 2011-2020,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2016-2018
- Gminny Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Opatówek na lata 2017-2020,
- Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w rodzinie na lata 2016-2018.

Analizując przedstawione zasoby mieszkaniowe w gminie Opatówek i województwie wielkopolskim można zauważyć, że 1000 mieszkańców w gminie Opatówek przypada mniej mieszkań (ok. 291,4). Wyższe wartości osiągają wskaźniki dotyczące przeciętnej liczby osób na jedno mieszkanie (3,43), przeciętnej liczby izb w jednym mieszkaniu (4,78) oraz przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na jedną osobę (31,3 m²). Wnioskować można, że statystycznie w 1 mieszkaniu mieszka więcej osób, jednak powierzchnia mieszkań oraz liczba izb jest większa w porównaniu z województwem wielkopolskim. W przypadku porównania danych z gminy Opatówek i powiatu kaliskiego można zaobserwować niewielkie różnice wartości. Przyczyną takiego trendu może być charakter zabudowy, którą cechuje przewaga zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej, co jest typowe dla gmin miejsko-wiejskich.

Tab. 3. Zasoby mieszkaniowe zarejestrowane na koniec 2016 r.

Jednostka terytorialna	Budynki mieszkalne	Mieszkania na 1000 mieszkańców	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m ²]	Przeciętna liczba os. na 1 mieszkanie	Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 os. [m ²]
Woj. wielkopolskie	584 732	342,8	81,2	2,92	4,05	27,8
Powiat kaliski	20 532	276,6	103,1	3,62	4,59	28,5
Gm. Opatówek	2 665	291,4	107,4	3,43	4,78	31,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

W roku 2016 w gminie Opatówek oddano do użytkowania 50 nowych budynków, w tym blisko 60% stanowiły budynki mieszkalne. Przy łącznej powierzchni użytkowej mieszkań w nowych budynkach mieszkalnych równej 3 799 m², daje to średnią powierzchnię użytkową budynku mieszkalnego równą 131 m², a więc taką samą jak w powiecie kaliskim (ok. 131 m²) i znacznie niższą niż w województwie wielkopolskim (ok. 175 m²). Zarówno w powiecie kaliskim, jak i w Gminie Opatówek nie oddano do użytkowania żadnego nowego budynku wielorodzinnego.

Tab. 4. Nowe budynki mieszkalne oddane do użytku w 2016 r.

Jednostka terytorialna	Budynki nowe oddane do użytku:							
	Ogółem (PKOB=1)	Mieszkalne (PKOB=11)	Budynki mieszkalne jedno-mieszkaniowe (PKOB=1110)	Budynki mieszkalne o dwóch mieszkaniach (PKOB=1121)	Budynki mieszkalne o trzech i więcej mieszkaniach (PKOB=1122)	Pow. użytk. mieszkań w budynkach jedno-mieszkaniowych (PKOB=1110)	Pow. użytk. mieszkań w budynkach o dwóch mieszkaniach (PKOB=1121)	Pow. użytk. mieszkań w budynkach o trzech i więcej mieszkaniach (PKOB=1122)
Woj. wielkopolskie	12 038	9 137	7 691	1 018	228	1 112 394	184 155	302 201
Powiat kaliski	318	206	205	0	0	27 133	0	0
Gm. Opatówek	50	29	29	0	0	3 799	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

Kształtowanie się nowej zabudowy na terenie gminy Opatówek dotyczy w przeważającej części zabudowy mieszkaniowej oraz budynków gospodarstw rolnych i budynków magazynowych dla działalności rolniczej. Można zauważyć, że szczególnie dynamiczny rozwój zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej przypada na lata 2005-2009, później z roku na rok oddawanych jest coraz mniej nowych budynków. W przypadku zabudowy zagrodowej ilość nowych budynków na przestrzeni badanych lat uległa wahaniom, jednak można zaobserwować tendencję rosnącą. Na terenie gminy został oddany do użytku średnio jeden budynek handlowo-usługowy rocznie oraz 1-2 budynki magazynowe rocznie. W ciągu tych dwunastu lat oddano również do użytku 4 budynki przemysłowe o średniej powierzchni użytkowej równej 377 m². Średnia powierzchnia użytkowa zarówno budynków mieszkalnych wynosi 135,42m², a budynków gospodarstw rolnych – 2 194,2 m².

Tab. 5. Budynki oddane do użytku w gminie Opatówek w latach 2005 - 2016.

Lata	Nowe budynki niemieszkalne ogółem (PKOB = 1211 - 1274)		Nowe budynki mieszkalne (PKOB = 11)		Nowe budynki hoteli (PKOB = 1211)		Nowe budynki handlowo-usługowe (PKOB = 1230)		Nowe budynki garaży (PKOB = 1242)		Nowe budynki przemysłowe (PKOB = 1251)		Nowe zbiorniki, silosy i budynki magazynowe (PKOB = 1252)		Nowe szkoły i instytucje badawcze (PKOB = 1263)		Nowe budynki gospodarstw rolnych (PKOB = 1271)	
	lp. bud.	pow. użytk. [m ²]	lp. bud.	pow. użytk. [m ²]	lp. bud.	pow. użytk. [m ²]	lp. bud.	pow. użytk. [m ²]	lp. bud.	pow. użytk. [m ²]	lp. bud.	pow. użytk. [m ²]	lp. bud.	pow. użytk. [m ²]	lp. bud.	pow. użytk. [m ²]	lp. bud.	pow. użytk. [m ²]
2005	12	6986	39	4826	0	0	0	0	4	152	0	0	0	0	1	1975	7	4859
2006	10	42 178	48	6037	0	0	0	0	3	212	0	0	1	360	0	0	6	41 606
2007	25	24 927	40	5 494	0	0	0	0	6	545	1	379	3	939	0	0	15	23 064
2008	36	75 814	62	8 125	0	0	1	449	7	486	1	16	1	486	1	794	25	73 583
2009	25	38 167	41	5 883	1	1 545	1	23	2	85	0	0	3	2 270	0	0	18	34 244
2010	28	35 805	22	2 931	0	0	1	662	5	166	0	0	2	2 165	0	0	20	32 812

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

2011	25	61 072	30	4 652	0	0	3	412	3	168	1	403	3	1 528	0	0	15	58 561
2012	25	25 803	37	5 334	0	0	1	22	7	308	0	0	1	1 300	0	0	16	24 173
2013	17	6 428	25	3 416	0	0	1	264	0	0	0	0	3	1 301	0	0	13	4 863
2014	22	54 196	42	5 303	0	0	1	493	2	86	0	0	0	0	0	0	19	53 617
2015	33	36 177	33	4 871	0	0	1	107	5	107	1	710	1	53	0	0	24	35 116
2016	21	45 820	29	3 799	0	0	0	0	2	63	0	0	0	0	0	0	19	45 757

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

2.3. Wnioski w zakresie potrzeb i możliwości ekonomicznych, środowiskowych i społecznych

Jednym z największych atutów gminy Opatówek jest jej korzystne położenie. Gmina sąsiaduje bezpośrednio z dużym ośrodkiem miejskim jakim jest Kalisz, a do tego posiada dogodne połączenie drogowe – przebiega tędy droga krajowa nr 12 i droga wojewódzka 471 oraz połączenia kolejowe – na trasie linii kolejowej relacji Kalisz – Łódź. Bliskie położenie względem Kalisza spowodowało wytworzenie się wielu silnych związków funkcjonalno-przestrzennych. Kalisz jako siedziba powiatu kaliskiego, skupia instytucje administracyjne, publiczne, finansowe, wymiaru sprawiedliwości, zarządzania, edukacji, służby zdrowia, kultury, stanowi również miejsce pracy wielu mieszkańców Gminy. Z kolei malownicze położenie gminy Opatówek i jej walory przyrodnicze powodują, że jest to miejsce atrakcyjne nie tylko w dni wolne od pracy, ale również jako miejsce stałego zamieszkania.

Korzystnie wygląda również sytuacja na rynku pracy: poziom bezrobocia maleje i jest znacznie niższy niż w całym powiecie kaliskim. Na terenie Gminy działają przede wszystkim drobni przedsiębiorcy, ale nie brakuje również kilku większych przedsiębiorstw na czele z dużym zakładem produkcyjnym Spółki Colian Holding, będącym strategicznym inwestorem gminy i powiatu.

Kolejnym atutem gminy Opatówek jest wysoki poziom aktywności zarówno mieszkańców gminy, jak i władz lokalnych, których świadectwem są: działalność lokalnych organizacji, duża liczba instytucji publicznych, poprawnie działająca opieka społeczna i medyczna, dobra baza edukacyjna i sportowa, skuteczność w pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych.

Dzięki tym uwarunkowaniom gmina Opatówek można ocenić jako korzystne miejsce do zamieszkania, czego wyrazem jest rozwój zabudowy mieszkaniowej i liczba nowych budynków mieszkalnych oddawanych corocznie do użytku.

3. Prognoza demograficzna gminy Opatówek

3.1. Podstawa opracowania

Punktem wyjścia dla świadomego kształtowania polityki przestrzennej w gminie jest znajomość zjawisk ludnościowych. Procesy demograficzne są ściśle powiązane z wieloma dziedzinami życia mieszkańców i wpływają tym samym na sytuację w zakresie mieszkalnictwa, szkolnictwa, pomocy społecznej, opieki medycznej. W efekcie tego, kształtuje się również struktura przestrzenna i rozwój zabudowy. Zjawiska zachodzące w społeczeństwie, które bada się m.in. na podstawie przyrostu naturalnego, umożliwiają prawidłowe zdefiniowanie kierunków rozwoju gminy i pozwolą prawidłowo określić potrzeby dotyczące sposobu zagospodarowania terenów oraz rozwoju zabudowy i infrastruktury. Struktura wieku ludności, płci, wykształcenia daje pogląd na problemy z jakimi zmierza się gmina i pozwala podjąć odpowiednie przeciwdziałania. Ponieważ prognozy demograficzne pozwalają określić najbardziej prawdopodobne tendencje zmian w przyszłym stanie ludności oraz jej strukturę przy założeniu, że wystąpią określone warunki gospodarcze, polityczne, społeczne i przyrodnicze możliwe jest kształtowanie polityki zagospodarowania przestrzennego gminy zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

3.2. Metodyka opracowania

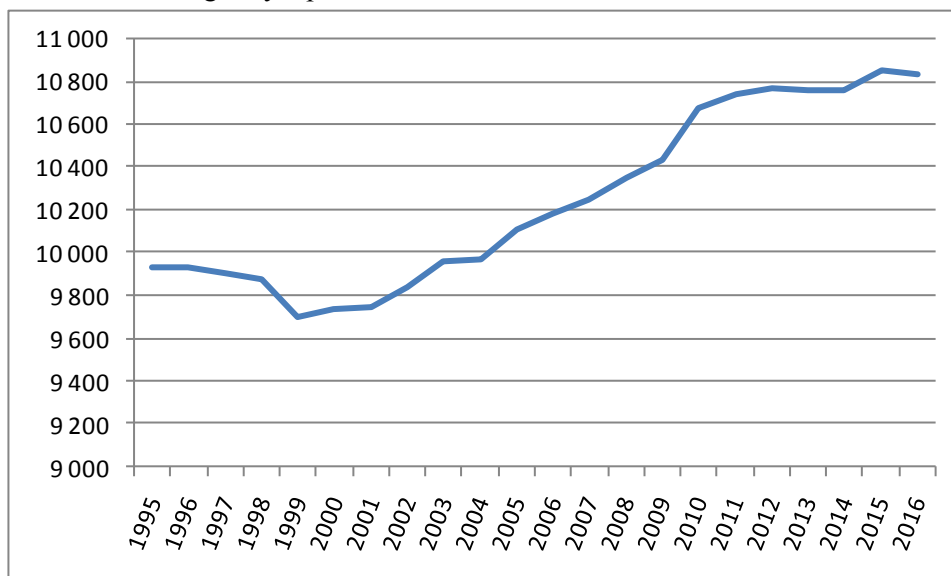
Sporządzenie prognozy demograficznej opiera się na zbadaniu obecnego stanu ludności i zjawisk demograficznych w oparciu o dane publikowane przez Bank Danych Lokalnych z lat 1995-2016 oraz dane z ewidencji ludności Urzędu Gminy Opatówek. Na podstawie wyników uzyskanych z analizy wskaźników demograficznych opracowana została prognoza demograficzna w perspektywie najbliższych 30 lat (do roku 2046). W prognozie uwzględniono przewidywane zmiany w ruchu naturalnym ludności, poziomie rozrodczości i umieralności oraz rozmiary przemieszczeń terytorialnych ludności, które miały miejsce w latach 1995 – 2016.

3.3. Analiza zmian liczby ludności w gminie Opatówek oraz analiza podstawowych wskaźników demograficznych

Liczba ludności gminy Opatówek wynosi 10 833 mieszkańców (na dzień 31.12.2016r.), z czego 50,91% stanowią kobiety. Analizując liczbę mieszkańców w latach 1995-2016 można zaobserwować postępujący wzrost liczby ludności. Najniższy poziom liczby ludności przypada na rok 1999 i od tego roku obserwujemy dynamiczny wzrost liczby ludności, co jest zjawiskiem bardzo pozytywnym, przy powszechnej w Polsce tendencji spadkowej. Jest to efektem dużego napływu mieszkańców Kalisza do Gminy, dla których atrakcyjne krajobrazowo tereny Opatówka oraz jego korzystne połączenie z centrum Kalisza są dogodnym miejscem na osiedlenie się, dzięki czemu Gmina stanowi osiedle sypialniane miasta Kalisza.

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

Ryc. 1. Ludność na terenie gminy Opatówek w latach 1995-2016.

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

Największy przyrost ludności można zaobserwować w latach 2015, 2012, 2010 oraz 2009, 2003 i 2005. Przez cały okres badań (1995-2016) jedynie sześć razy zaobserwowano ujemne saldo liczby ludności ogółem w stosunku do roku poprzedzającego i z wyjątkiem wspomnianego roku 1999 nie były to również duże spadki. Ogółem na przestrzeni lat 1995-2016 nastąpił znaczny wzrost liczby ludności w gminie o wielość równą 899 osób, co stanowi aż 9% całej liczby mieszkańców Gminy w roku 1995. Tendencja dotyczy w zbliżonym stopniu kobiet i mężczyzn. Należy zauważyć, że najbardziej dynamiczny wzrost liczby ludności przypada na lata 2001-2010. Po roku 2010 proces ten znacznie spowolnił.

Tab. 6. Liczba ludności oraz saldo liczby ludności ogółem w stosunku do roku poprzedzającego w latach 1995-2016.

Lata	Liczba ludności (31.12.2016r.)		Saldo liczby ludności ogółem w stosunku do roku poprzedzającego
	ogółem	kobiety	
1995	9 934	5 030	-
1996	9 934	5 024	0
1997	9 908	5 002	-26
1998	9 883	4 980	-25
1999	9 703	4 894	-180
2000	9 737	4 937	34
2001	9 753	4 950	16
2002	9 843	5 010	90
2003	9 962	5 087	119
2004	9 968	5 062	6
2005	10 109	5 149	141
2006	10 181	5 198	72
2007	10 250	5 238	69
2008	10 353	5 284	103

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

2009	10 438	5 326	85
2010	10 675	5 437	237
2011	10 737	5 465	62
2012	10 769	5 482	32
2013	10 762	5 483	-7
2014	10 758	5 490	-4
2015	10 850	5 531	92
2016	10 833	5 516	-17
Saldo liczby ludności ogółem w latach 1995-2016			899

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

Gminę Opatówek tworzy 28 sołectw oraz miasto Opatówek. Największą jednostką osadniczą jest miasto Opatówek, będące siedzibą Gminy o liczbie mieszkańców równej 3 705. Kolejnymi co do wielkości wsie są Szałe (849 mieszkańców), Chełmce (740 mieszkańców), Tłokinia Kościelna (633 mieszkańców), Zduny (543 mieszkańców), Sierzchów (459 mieszkańców), Tłokinia Wielka (407 mieszkańców), Borów (407 mieszkańców). W pozostałych miejscowościach liczba ludności nie przekracza 300 mieszkańców, a w kilku wsiach mieszka mniej niż 100 osób: Tłokinia Nowa (85), Michałów (83), Janików (76), Nędzrzew (45), Zawady (36). Analizując układ przestrzenny Gminy, możemy wyróżnić cztery typy siedlisk: zwarte (Opatówek, Sierzchów, Zduny, Borów, Tłokinia Kościelna, Nędzrzew), rozproszone wsie z ośrodkami zasiedlenia skoncentrowanego (Chełmce, Rajsko, Szulec, Rożdżały), wsie ulicówki (Szałe, Michałów II, Tłokinia Wielka, Cienia I, Cienia II, Cienia III, Tłokinia Mała, Tłokinia Nowa, Dębe-Kolonia) oraz wsie siedliskowo rozproszone (Porwity, Kobierno, Trojanów, Warszaw, Cienia-Folwark, Michałów III, Józefów, Janików).

Tab. 7. Ludność w poszczególnych miejscowościach gminy Opatówek w latach 2006-2016.

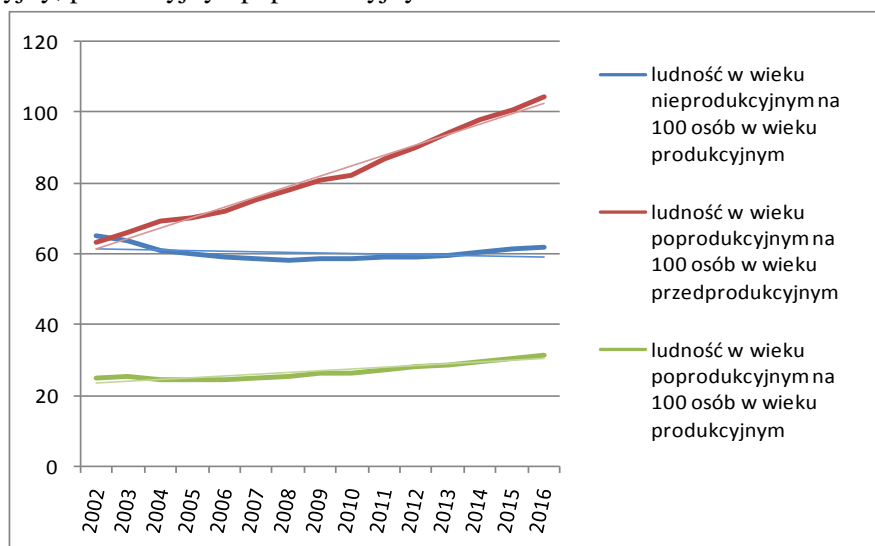
	Miejscowość	Rok 2017		Miejscowość	Rok 2017		Miejscowość	Rok 2017
1.	Borów	407	11.	Michałów II	226	21.	Tłokinia Kościelna	633
2.	Chełmce	740	12.	Michałów III	83	22.	Tłokinia Mała	141
3.	Cienia-Folwark	110	13.	Nędzrzew	45	23.	Tłokinia Nowa	85
4.	Cienia I	166	14.	Opatówek	3705	24.	Tłokinia Wielka	407
5.	Cienia II	244	15.	Porwity	153	25.	Trojanów	137
6.	Cienia III	103	16.	Rajsko	286	26.	Warszew	155
7.	Dębe-Kolonia	158	17.	Rożdżały	221	27.	Zawady	36
8.	Janików	76	18.	Sierzchów	459	28.	Zduny	543
9.	Józefów	251	19.	Szałe	849			
10.	Kobierno	159	20.	Szulec	162			

Źródło: UG Opatówek.

Relacje między poszczególnymi grupami wieku ekonomicznego ludności obrazuje współczynnik obciążenia demograficznego, które trafnie odzwierciedlają postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Obecnie w gminie Opatówek na każde na każde 100 osób w wieku produkcyjnym

przypadają blisko 62 osoby w wieku nieprodukcyjnym. Jest wartość niższa niż korzystna wartości wskaźnika, która wynosi 70/100. Najbardziej niepokojący jest gwałtowny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym, która obecnie wynosi aż 104,4. Wzrasta również liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, choć w wolniejszym tempie.

Ryc. 2. Struktura wieku ludności gminy Opatówek w latach 2002–2016, w rozbiciu na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny.

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

W gminie Opatówek struktura ludności pod względem grup wiekowych kształtuje się podobnie jak w województwie wielkopolskim i w powiecie kaliskim. Niepokojącym może być fakt, że ludności w wieku poprodukcyjnym jest więcej niż w wieku przedprodukcyjnym, choć różnica jest niewielka, można się spodziewać, że z biegiem czasu może się pogłębiać.

Tab. 8. Struktura wieku ludności gminy Opatówek z podziałem na grupy w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym (na dzień 8 V 2016r.).

Nazwa	Ogółem	Wiek przedprodukcyjnym	Wiek produkcyjnym	Wiek poprodukcyjnym
Gm. Opatówek	10 833	2 020	6 705	2 108
Udział % w liczbie ludności ogółem w gminie Opatówek	100%	18,6%	61,9%	19,5%
Udział % w liczbie ludności ogółem w powiecie kaliskim	82 905	19,4%	62,4%	18,2%
Udział % w liczbie ludności ogółem w woj. wielkopolskim	3 475 323	19,0%	62,0%	19,0%

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

W tabeli poniżej zobrazowano zmiany w strukturze ludności pod względem wieku ekonomicznego na przestrzeni lat 1995–2016. Można zaobserwować spadek udziału ludności w ogólnej liczbie mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym z 27,3 % do 18,6 %, wzrost udziału grupy

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

produkcyjnej z 57,8 % do 61,9 % oraz wzrost grupy poprodukcyjnej z 14,9 % do 19,5 %. Przystosowanie się do zmieniających się uwarunkowań demograficznych stawia nowe wyzwania dla samorządu: do potrzeb starszych trzeba dostosować opiekę zdrowotną i infrastrukturę. Wiedza na temat liczby osób w wieku przedprodukcyjnym pozwala kształtować liczbę szkół, żłobków i przedszkoli. Skutkiem zwiększenia liczby osób w wieku produkcyjnym będzie zwiększony popyt na miejsca pracy, a stały wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym powoduje konieczność przeznaczenia większych środków w budżecie na opiekę nad ludźmi starszymi.

Tab. 9. Struktura wieku ludności gminy Opatówek w latach 1995–2016, w rozbiciu na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny

Rok	Liczba ludności w wieku:						
	ogółem	przedprodukcyjnym	[%]	produkcyjnym	[%]	poprodukcyjnym	[%]
1995	9 934	2 714	27,3	5 742	57,8	1 478	14,9
1996	9 934	2 688	27,1	5 792	58,3	1 454	14,6
1997	9 908	2 630	26,5	5 815	58,7	1 463	14,8
1998	9 883	2 582	26,1	5 854	59,2	1 447	14,6
1999	9 703	2 524	26,0	5 722	59,0	1 457	15,0
2000	9 737	2 467	25,3	5 800	59,6	1 470	15,1
2001	9 753	2 423	24,8	5 849	60,0	1 481	15,2
2002	9 843	2 374	24,1	5 968	60,6	1 501	15,2
2003	9 962	2 335	23,4	6 085	61,1	1 542	15,5
2004	9 968	2 229	22,4	6 199	62,2	1 540	15,4
2005	10 109	2 225	22,0	6 326	62,6	1 558	15,4
2006	10 181	2 200	21,6	6 395	62,8	1 586	15,6
2007	10 250	2 161	21,1	6 459	63,0	1 630	15,9
2008	10 353	2 140	20,7	6 548	63,2	1 665	16,1
2009	10 438	2 131	20,4	6 585	63,1	1 722	16,5
2010	10 675	2 161	20,2	6 741	63,1	1 773	16,6
2011	10 737	2 131	19,8	6 758	62,9	1 848	17,2
2012	10 769	2 103	19,5	6 772	62,9	1 894	17,6
2013	10 762	2 064	19,2	6 754	62,8	1 944	18,1
2014	10 758	2 047	19,0	6 709	62,4	2 002	18,6
2015	10 850	2 053	18,9	6 732	62,0	2 065	19,0
2016	10 833	2 020	18,6	6 705	61,9	2 108	19,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

Najbardziej niepokojącym faktem jest znaczny spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym. Po przeanalizowaniu liczby osób o jaką zmniejszyły się poszczególne grupy wiekowe dzieci na przestrzeni lat 1996-2016 ustalono, że najbardziej zmniejszyła się liczba dzieci w wieku 15-19 lat – o 320 osób, w pozostałych grupach spadek wynosił kolejno: w grupie wiekowej 0–4 o 132 osoby, grupa 5–9 lat o 126, a grupa wiekowa 15-19 lat o 142 osób.

Tab. 10. Szczegółowa struktura ludności wg wybranych grup wieku w roku 1996, 2001, 2006, 2011 i 2016.

Rok	Liczba	0-4	5-9	10-14	15-19
-----	--------	-----	-----	-------	-------

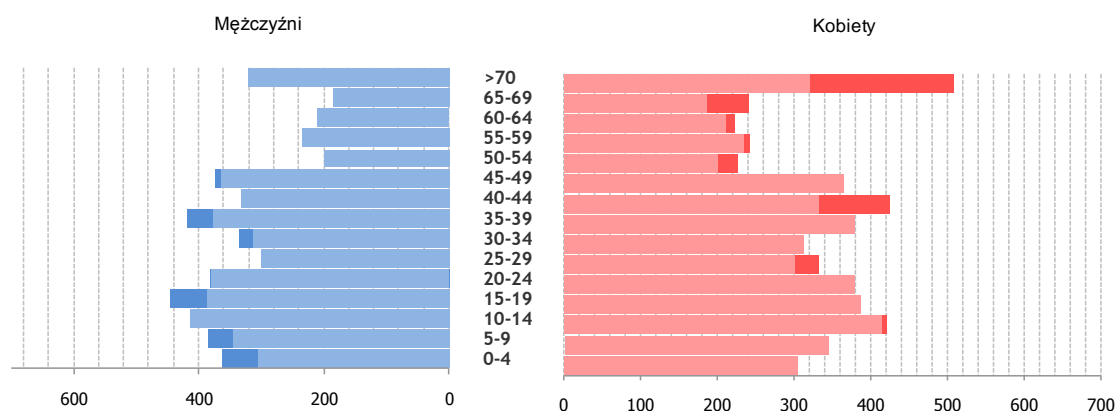
Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

	mieszkańców ogółem				
1996	9 934	653	703	867	790
	100%	6,6%	7,1%	8,7%	8,0%
2001	9 753	537	652	705	864
	100%	5,5%	6,7%	7,2%	8,9%
2006	10 181	488	579	679	755
	100%	4,8%	5,7%	6,7%	7,4%
2011	10 737	574	531	612	717
	100%	5,3%	4,9%	5,7%	6,7%
2016	10 833	521	577	547	648
	100%	4,8%	5,3%	5,0%	6,0%

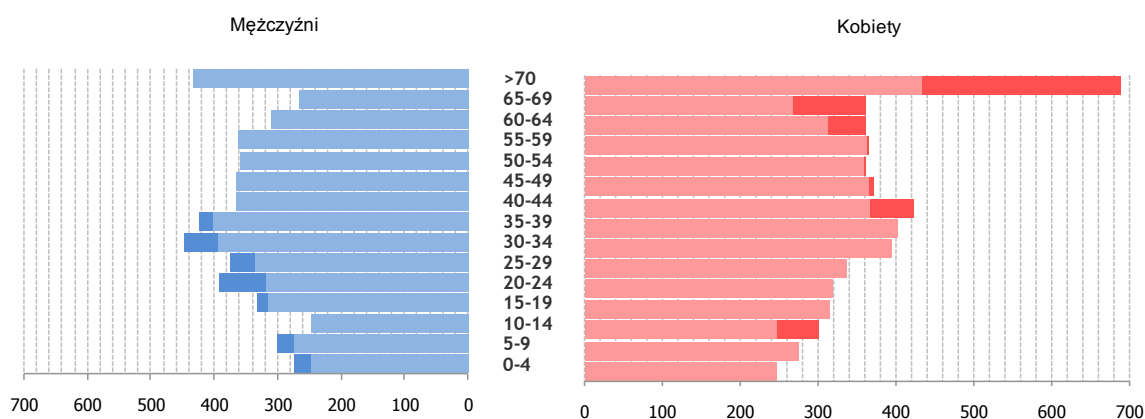
Źródło: opracowano na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych.

Przedstawione poniżej piramidy wieku są obrazem struktury ludności według płci i wieku w latach 1995 i 2016 gminy Opatówek. Piramida wieku roku 2016 jest odbiciem struktury typu regresywnego, z malejącą z roku na rok liczbą urodzeń (kształt piramidy o wąskiej podstawie), czego przesłanki można zaobserwować analizując strukturę wieku ludności w roku 1995. Jednak o ile w latach 90. ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła większość w stosunku do ludności w wieku poprodukcyjnym, obecnie proporcje odwróciły się. Taka struktura społeczeństwa jest charakterystyczna dla społeczeństw starzejących się w krajach na wysokim poziomie rozwoju. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest wydłużająca się średnia długość życia, co świadczy o coraz wyższym poziomie opieki medycznej i rozwoju medycyny. Niepokojąca jest malejąca liczba urodzeń żywych, na co znaczący wpływ mają przede wszystkim: zmniejszająca się dzietność kobiet, zmiany modelu zachowań oraz upowszechnianie się modelu rodziny 2+1. Z uwagi na duży udział 20-40 latków w strukturze wieku można spodziewać się, że za 30 lat gdy roczniki tego wyżu demograficznego będą przechodzić na emeryturę nastąpi załamanie gospodarcze. Szansą na zahamowanie tego procesu jest proces, który może być prorodzinna polityka rządu i realizowany program 500+.

Ryc. 3. Piramida wieku gminy Opatówek w latach 1995 i 2016.

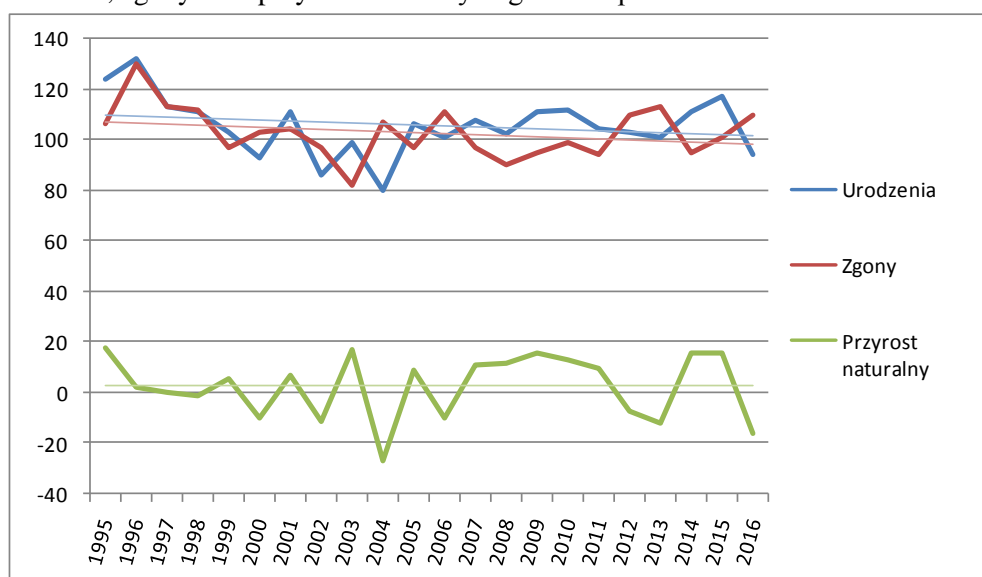
Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

Źródło: opracowano na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych.

Przyrost naturalny jest różnicą między liczbą urodzeń a liczbą zgonów w danej jednostce administracyjnej społeczności w określonym czasie. W gminie Opatówek przyrost naturalny wynosił w 2016 roku -16, jednak średnia przyrostu naturalnego z lat 1995 – 2016 jest dodatnia i wynosi 2,68 . Pomimo dużych wahań na przestrzeni badanego okresu przyrost naturalny w Gminie osiągał w większości lat dodatnią wartość. Najdłuższy okres utrzymywania się dodatnie przyrostu naturalnego przypada na lata 2007-2011, poza tym okresem osiągał głównie naprzemienne wartości ujemne i dodatnie.

Ryc. 4. Urodzenia, zgony oraz przyrost naturalny w gminie Opatówek w latach 1995-2016.

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

Zestawiając liczbę urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny w gminie Opatówek w średnioroczne pięcioletnie okresy można zauważyć, że zarówno liczba urodzeń jak i liczba zgonów utrzymuje się na stałym poziomie i w wynosi 94-107 osób. Z kolei przyrost naturalny w latach 2007-2011 osiągnął stosunkowo duży wskaźnik równy ok. 12, w ostatnim pięcioleciu ma jednak średnią wartość ujemną: -1.

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

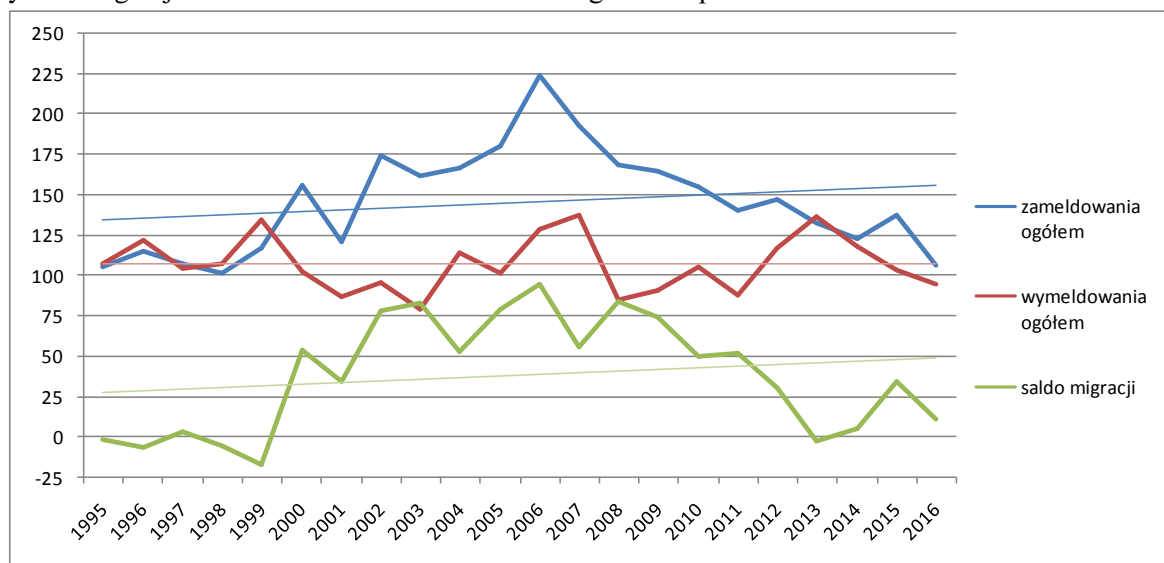
Tab. 11. Urodzenia, zgony oraz przyrost naturalny średniorocznych pięcioletnich okresach w gminie Opatówek w latach 1996-2016.

Lata	Urodzenia żywe	Zgony ogółem	Przyrost naturalny
1997-2001	106	106	0
2002-2006	94	99	-4
2007-2011	107	95	12
2012-2016	105	106	-1

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

Pełny obraz zmian liczby ludności daje przyrost rzeczywisty. Stanowi on bowiem sumę wielkości przyrostu naturalnego i salda migracji. W przypadku Gminy Opatówek jako sypialni Kalisza ma on decydujący wpływ na kształtowanie się zjawisk demograficznych i definiuje zmiany liczby ludności w najbardziej rzetelny sposób. Saldo migracji określa różnicę pomiędzy napływem ludności w stosunku do wymeldowań ludności z obszaru Gminy w granicach kraju lub za granicę. Największe saldo migracji przypada na lata 2000-2011, wskaźnik osiągał wtedy średnio 66, a maksymalną wartość osiągnął w roku 2006 i wynosił 95. Procesy migracyjne na terenie gminy Opatówek pozwalają przyjmować optymistyczne perspektywy dalszego napływu ludności, choć zapewne nie w takiej skali jak w latach 2000-2011. Na przestrzeni badanego okresu (22 lat) ujemne saldo migracji wystąpiło zaledwie 5 razy i miało niewielkie wartości ujemne (z wyjątkiem roku 1999).

Ryc. 5. Migracje ludności w latach 1995 – 2016 w gminie Opatówek.

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

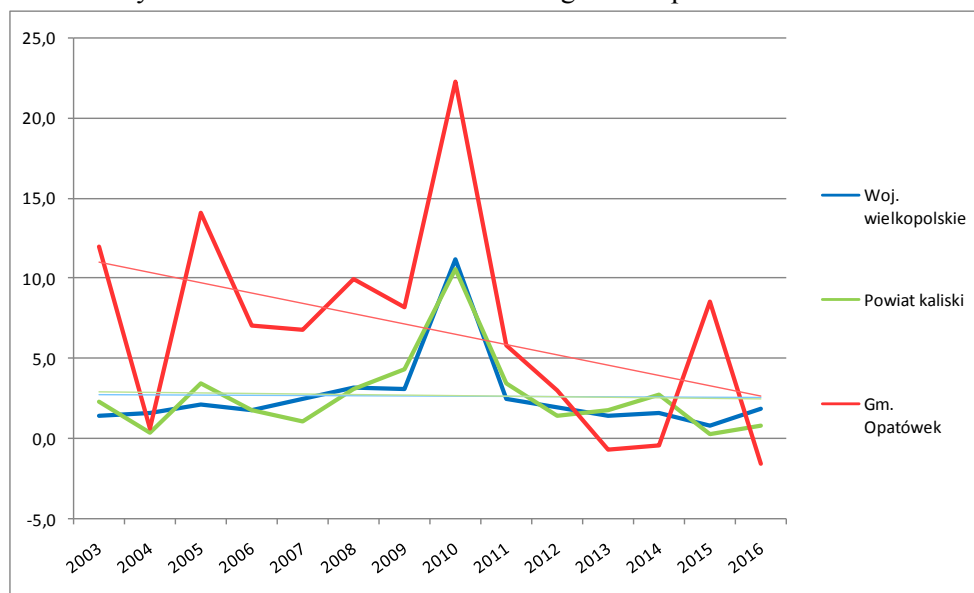
Wskaźnik zmian liczby ludności na 1000 mieszkańców obrazuje tempo **zmian liczby ludności** na danym obszarze w określonym przedziale czasowym. W gminie Opatówek na przestrzeni lat 2003-2016 ulegał on bardzo dużym wahaniom i wynosił od -1,6 do prawie 22,3. Średnia wartość wskaźnika jest bliska 6,8, co oznacza że liczba ludności w gminie sukcesywnie rośnie, choć w bardzo zróżnicowanym stopniu w poszczególnych latach.

Dzięki wskaźnikowi zmian liczby ludności możliwe jest porównanie dynamiki zmian na obszarach o różnej liczbie ludności. Gminę Opatówek cechuje duże tempo zmian w liczbie ludności, w przeciwieństwie do województwa wielkopolskiego oraz powiatu kaliskiego, gdzie średnia wartość

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

wskaźnika wynosi kolejno 2,6 i 2,7, a różnice wartości wskaźnika na przestrzeni badanych lat nie są aż tak duże.

Ryc. 6. Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców w gminie Opatówek.

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

Tab. 12. Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców w gminie Opatówek.

Jednostka terytorialna	Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców w roku:													
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Woj. wielkopolskie	1,4	1,6	2,1	1,8	2,5	3,2	3,1	11,2	2,5	1,9	1,4	1,6	0,8	1,8
Powiat kaliski	2,3	0,4	3,5	1,8	1,1	3,1	4,3	10,6	3,5	1,4	1,8	2,8	0,3	0,8
Gm. Opatówek	12,0	0,6	14,1	7,1	6,8	10,0	8,2	22,3	5,8	3,0	-0,7	-0,4	8,6	-1,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

3.4. Prognoza demograficzna gminy Opatówek do 2046 r.

Prognozowanie demograficzne opiera się przewidywaniu stanu liczebnego i struktury analizowanej populacji, przy ustalonych założeniach, w odniesieniu do przebiegu zjawisk demograficznych jakimi są przyrost naturalny i migracje. Celem tego opracowania jest określenie perspektyw rozwoju ludnościowego dla gminy Opatówek do roku 2046. W tabeli poniżej zestawiono dane demograficzne, które stanowią punkt wyjściowy do sporządzenia prognozy demograficznej

Tab. 13. Przyrost naturalny i saldo migracji w gminie Opatówek w latach 1995-2016.

Rok	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji			Przyrost rzeczywisty na 1000 mieszkańców
				ogółem	w tym wewnętrznych	w tym zewnętrznych	
1995	124	106	18	-2	-4	2	1,6
1996	132	130	2	-7	-8	1	-0,5
1997	113	113	0	3	3	0	0,3
1998	111	112	-1	-6	-6	0	-0,7

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

1999	103	97	6	-17	-17	0	-1,1
2000	93	103	-10	54	54	0	4,5
2001	111	104	7	34	34	0	4,2
2002	86	97	-11	78	78	0	6,8
2003	99	82	17	83	82	1	10,0
2004	80	107	-27	53	54	-1	2,6
2005	106	97	9	79	81	-2	8,7
2006	101	111	-10	95	101	-6	8,3
2007	108	97	11	56	61	-5	6,5
2008	102	90	12	84	86	-2	9,3
2009	111	95	16	74	77	-3	8,6
2010	112	99	13	50	52	-2	5,9
2011	104	94	10	52	51	1	5,8
2012	103	110	-7	30	31	-1	2,1
2013	101	113	-12	-3	5	-8	-1,4
2014	111	95	16	5	14	-9	2,0
2015	117	101	16	34	34	0	4,6
2016	94	110	-16	11	15	-4	-0,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych.

Ponieważ prognozę demograficzną dla gminy Opatówek wykonano w wariancie prognozy maksymalnej – pomigracyjnej (w badaniach oprócz ruchu naturalnego uwzględniono również przemieszczanie się ludności), prawdopodobieństwo zgodności wyników analiz z przyszłym stanem ludności jest znacznie większe. Do sporządzenia prognozy wykorzystano dane dotyczące ruchu naturalnego oraz przemieszczeń ludności w latach 1995-2016. Założono kontynuację występujących zjawisk przy uwzględnieniu występujących czynników zewnętrznych tj. prorodzinna polityka władz.

Na przestrzeni lat 1995-2016 w gminie Opatówek średni przyrost naturalny wynosi 2,68 i można założyć, że pomimo dużych wahań wartości tego wskaźnika, będzie on się utrzymywał dodatnim poziomie z niewielką tendencją spadkową. Procesy migracyjne na terenie gminy Opatówek pozwalają przyjmować optymistyczne perspektywy dalszego utrzymania się dodatniego salda migracji, choć nie będzie on już osiągał tak dużych wartości jak w latach 2000-2011. W przypadku podjęcia przez lokalne władze działań mających na celu tworzenie przyjaznych do inwestowania warunków, wspierania rozwoju małej przedsiębiorczości oraz wdrożenia programów aktywizacyjnych przyrost rzeczywisty w gminie Opatówek nie tylko nadal będzie się utrzymywał na dodatnim poziomie, a może nawet wzrastać. Perspektywę liczby ludności w gminie Opatówek cechować będą następujące czynniki:

- utrzymanie na stałym poziomie liczby urodzeń z niewielką tendencją spadkową,
- utrzymanie na stałym poziomie liczby zgonów z niewielką tendencją spadkową,
- wzrastające saldo migracji,
- wzrastający przyrost rzeczywisty ludności.

Prognozę urodzeń żywych, zgonów oraz saldo migracji w wariancie optymistycznym (prognozy maksymalnej – pomigracyjnej) przedstawiono w tabeli poniżej.

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

Tab. 14. Prognozowany przyrost naturalny oraz saldo migracji w latach 2016-2046 w gminie Opatówek.

Lata	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji
2017-2021	494	485	9	81
2022-2026	489	482	7	101
2027-2031	485	479	6	113
2032-2036	480	475	5	120
2037-2041	476	472	4	130
2042-2046	475	470	5	140
Razem	2 899	2 863	36	685

Źródło: opracowanie własne.

Prognozowane wartości wskaźników ustalono na podstawie linii trendu dla liczby urodzeń oraz liczby zgonów. W gminie Opatówek obserwuje się co prawda spadek liczby urodzeń, ale spada również liczba zgonów, dzięki czemu przyrost naturalny utrzymuje się na względnie stałym poziomie z niewielką tendencją spadkową. Przedstawione trendy utrzymają się w najbliższych 30 latach, ponieważ są efektem zmiany stylu życia rodzinnego i obniżenia stopy umieralności oraz stale wydłużającej się średniej długości życia.

W przypadku gminy Opatówek największy wpływ na zmianę liczby ludności będą miały migracje ludności. Zgodnie z prognozami saldo migracji będzie nadal wzrastać, choć nie tak dynamicznie jak w latach 2000-2011. Ustalenie wielkości wskaźników pozwoliło na określenie prognozowanej liczby ludności w gminie Opatówek do roku 2046 (tab.).

Tab. 15. Prognozowana liczba ludności w gminie Opatówek do roku 2046 na podstawie przewidywanego ruchu naturalnego i migracji ludności.

Lata	Przyrost naturalny	Saldo migracji ogółem	Prognozowany wzrost liczby mieszkańców	Liczba ludności na koniec okresu, przy założeniu, że liczba mieszkańców na koniec 2016 r. wynosi: 10 833 osób
2017-2021	9	81	90	10 923
2022-2026	7	101	108	11 031
2027-2031	6	113	119	11 150
2032-2036	5	120	125	11 275
2037-2041	4	130	134	11 409
2042-2046	5	140	145	11 554
Razem	36	685	721	

Źródło: opracowanie własne.

W 2046 r. szacowana liczba mieszkańców w gminie Opatówek wyniesie 11 554 osób, nastąpi więc wzrost liczby ludności o 721 osoby w stosunku do stanu na dzień 31.12.2016r. Z analizy wynika, że liczebność populacji gminy Opatówek w najbliższych 30 latach zwiększy się o 6,6 %.

3.5. Wnioski uwzględniające studia i prognozy demograficzne

Zjawiska demograficzne, które obserwuje się w gminie Opatówek, są charakterystyczne nie tylko dla całej Polski, ale także dla wszystkich starzejących się społeczeństw krajów rozwiniętych. W przypadku gminy Opatówek średni przyrost naturalny jest stosunkowo niski, lecz dodatni. Cechuje go również duża dynamika zmian. Z kolei przyrost rzeczywisty, uwzględniający migracje ludności na przestrzeni analizowanych lat osiągał wartości dodatnie, szczególnie wysokie w latach 2000-2011.

Perspektywy rozwoju demograficznego gminy Opatówek są bardzo obiecujące. Z analizy wyników prognozy demograficznej wynika, że liczba ludności w gminie Opatówek w najbliższych 30 latach zwiększy się o ok. 6,6%, co będzie wiązało się z zapotrzebowaniem na tereny budowlane, w obrębie których możliwa będzie realizacja indywidualnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz usług związanych z podnoszeniem jakości życia mieszkańców, a także .

Wnioski z prognozy demograficznej do 2046 r. sporządzonej dla gminy Opatówek:

- ze względu na prognozowany wzrost liczby ludności istnieją przesłanki do tworzenia terenów przeznaczonych pod lokalizację nowych lub rozbudowę istniejących zakładów produkcyjnych oraz obiektów usług, które zwiększą atrakcyjność gminy dla przedsiębiorców i potencjalnych mieszkańców,
- malejąca liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym wskazuje na brak potrzeby rozbudowy placówek szkolnych i wychowawczych,
- malejąca liczba dzieci i młodzieży w wieku szkolnym ułatwia poprawę jakości i warunków nauczania (racjonalizacja sieci szkolnej),
- wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym wymaga podjęcia działań na rzecz ochrony zdrowia i opieki społecznej.

4. Analiza możliwości finansowania przez gminę Opatówek wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych

4.1. Analiza możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej

Znaczna część wydatków z budżetu gminy Opatówek realizowana jest dzięki środkom zewnętrznym. Dzięki dużej aktywności gminy Opatówek w pozyskiwaniu dofinansowań realizowane są w dużej mierze inwestycje drogowe. Dzięki temu na obszarze gminy Opatówek sukcesywnie poprawie ulega stan dróg oraz dostępność komunikacyjna.

Tab. 16. Dochody i wydatki budżetu gminy Opatówek ogółem w latach 2008-2016.

		Dochody ogółem [zł]	Dochody własne [zł]	Wydatki z budżetu ogółem [zł]	Udział wydatków na drogi publiczne w wydatkach ogółem [%]
1.	2007	22 699 929,19	10 433 657,77	22 304 299,40	-
2.	2008	25 840 158,67	12 131 888,43	24 131 708,31	5,1
3.	2009	24 404 021,36	10 721 612,97	24 329 682,24	8,7

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

4.	2010	26 674 267,83	12 034 952,32	26 693 016,56	5,8
5.	2011	30 751 833,07	12 635 318,63	30 619 728,46	10,1
6.	2012	31 731 453,80	13 068 566,62	30 417 987,11	4,3
7.	2013	35 353 051,61	16 483 325,94	29 736 939,42	9,3
8.	2014	34 932 134,66	16 654 112,54	34 361 849,84	10,1
9.	2015	35 803 764,71	17 327 788,17	34 830 738,95	8,6
10.	2016	42 009 103,25	18 184 878,89	40 214 557,51	5,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

Gmina aktywnie działa w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, wiele z nich to dotacje ze środków unijnych. Do najważniejszych inwestycji będących w trakcie realizacji lub zrealizowanych w ostatnim czasie przy wsparciu z dofinansowań zewnętrznych należą:

- Modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej na terenie Aglomeracji Kalisko – Ostrowskiej. Działanie realizowane w ramach WRPO Oś priorytetowa 3: Energia Działanie 3.2. Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym. Koszt przedsięwzięcia wynosi ponad 1,5 mln zł, w tym kwota dofinansowania to ok. 700 tys. zł. Projekt obejmuje prace remontowe w budynku byłej Szkoły Podstawowej w m. Michałów Drugi oraz Szkoły Podstawowej w m. Sierzchów, roboty termomodernizacyjne i przebudowa filii Gminnej Biblioteki Publicznej im. Braci Gillerów w Tłokinii Wielkiej, gdzie część budynku ma być przeznaczona na stworzenie nowych pomieszczeń Przedszkola Publicznego.
- Rozbudowa i przebudowa istniejącej oczyszczalni ścieków w Opatówku
Całkowity koszt zadania to 7 730 952,87 zł., w tym kwota dofinansowania wynosi 7 332 786,67 zł w ramach projektu pt. "Rozbudowa i przebudowa istniejącej oczyszczalni ścieków dla gminy Opatówek oraz budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Tłokinia Wielka, Tłokinia Mała, Tłokinia Nowa, Opatówek". Planowane zakończenie inwestycji to czerwiec 2018 roku.
- Budowa kanalizacji w m. Szale, etap II. Jest to część dużego przedsięwzięcia realizowanego od 2014 roku przy wsparciu z funduszy unijnych. Obecny etap jest możliwy dzięki dofinansowaniu z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska w ramach PRIORYTETU: II Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu, DZIAŁANIA: 2.3 Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach. Kwota II etapu projektu wynosi 5 891 946,68 zł, z czego 3 053 752,85 zł to kwota dofinansowania.
- Budowa przedszkola w Opatówku
Koszt budowy przedszkola wyniósł 5 247 947,02 zł. Realizacja inwestycji jest możliwa dzięki dofinansowaniu ze środków unijnych w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 (poddziałania 8.1.1 oraz 9.3.1): na wsparcie budowy obiektu oraz na wzmocnienie edukacji przedszkolnej poprzez zorganizowanie dodatkowych zajęć pobudzających rozwój dzieci. Łączna kwota dofinansowania to blisko 1,7 mln zł. Obiekt oddany został do użytku we wrześniu 2017.

Wysokość wydatków w ustawie budżetowej na 2016 w dziale 600 – Transport i łączność ustalono na poziomie 2 055 361,88 zł. Suma ta przeznaczona została na utrzymanie, budowę lub przebudowę dróg gminnych (tab. 18).

Tab. 17. Wydatki gminy Opatówek według działów w zł (tylko działy na które poniesiono wydatki).

Działy	2015	2016
--------	------	------

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	1 678 345,56 zł	2 513 756,31 zł
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	951 356,86 zł	784 244,92 zł
Dział 600 - Transport i łączność	3 034 651,14 zł	2 055 361,88 zł
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	361 139,01 zł	204 101,16 zł
Dział 710 - Działalność usługowa	26 650,00 zł	35 379,1 zł
Dział 750 - Administracja publiczna	3 766 694,57 zł	3 941 538,98 zł
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	64 899,88 zł	7 899,00 zł
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	896 130,04 zł	208 661,82 zł
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	115 464,98 zł	85 300,12 zł
Dział 801 - Oświata i wychowanie	15 400 738,76 zł	15 603 952,12 zł
Dział 851 - Ochrona zdrowia	144 253,85 zł	159 142,14 zł
Dział 852 - Pomoc społeczna	142 720,85 zł	130 425,77 zł
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	2 640 474,16 zł	2 260 492,59 zł
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	693 705,01 zł	1 193 121,29 zł
Dział 926 - Kultura fizyczna	193 647,84 zł	171 583,29 zł

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

Do ważniejszych inwestycji drogowych (których koszt przekroczył 400 000, zł) w latach 2015-2017 należą: przebudowa nawierzchni drogi gminnej nr 675537 P ul. Kaliska w m. Szale, przebudowa ciągu drogowego Borów - Sierzchów - Rajsco (675510P), przebudowa dróg powiatowych: drogi powiatowej nr 4621P w miejscowościach: Opatówek, Michałów Drugi, Marchwacz, Krowica Zawodnia, Cieszyków, Staw i Lipka (granica powiatu) i drogi powiatowej nr 4617P na odcinku od km 10+675 do km 13+930 w miejscowościach Cieszyków i Szczytniki, przebudowa nawierzchni drogi gminnej Szulec – Józefów, przebudowa ciągu dróg powiatowych: drogi powiatowej 4609P skrzyżowanie z drogą wojewódzką nr 470-Koźminek oraz drogi powiatowej nr 4610P na odcinku Stary Nakwasin – Borów.

W 2018 roku planowane są z kolei następujące inwestycje drogowe o szacunkowych kwotach:

- Pomoc finansowa dla Powiatu Kaliskiego na zadanie pn: Przebudowa dróg powiatowych: drogi powiatowej w miejscowościach Żydów, Borek, Chelmece i Porwity, drogi powiatowej w miejscowości Wolica tworzących ciąg komunikacyjny: 760 000 zł
- Przebudowa nawierzchni drogi gminnej w Opatówku ul. 3-go Maja i ul. Ludowej w ramach "Programu przebudowy: gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016 - 2019": 1 150 000 zł
- Przebudowa drogi gminnej Tłokinia – Rożdżały: 60 000 zł
- Przebudowa drogi gminnej Nędzierzew – Rożdżały: 270 000 zł
- Przebudowa drogi gminnej Opatówek – Borów: 250 000 zł
- Przebudowa drogi gminnej Rajsco – Smółki: 170 000 zł

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

- Przebudowa drogi gminnej Szulec – Józefów: 550 000 zł
- Przebudowa drogi gminnej Trojanów: 40 000 zł
- Przebudowa nawierzchni drogi gminnej nr 71 w m. Michałów Drugi: 100 000 zł
- Przebudowa nawierzchni placu manewrowego: 283 000 zł

4.2. Analiza możliwości finansowania przez gminę infrastruktury technicznej

Gmina Opatówek jest zwodociągowana niemalże w 100 %, długość czynnej sieci rozdzielczej wynosi 172,9 km. Taka Sytuacja z jednej strony sprzyja rozwojowi gospodarki i zwiększonej przedsiębiorczości społeczeństwa gminy, a także przyspiesza jego osadnictwo, z drugiej zaś strony pogłębia rosnący wciąż deficyt wody pitnej. Na terenie gminy działają 4 stacje uzdatniania wody (SUW): Cienia Druga, Michałów Drugi, Tłokinia Wielka, Opatówek . Gmina Władze gminy sukcesywnie modernizują oraz uzupełniają system wodno - kanalizacyjny.

Tab. 18. Wodociągi komunalne w Gminie Opatówek

Producent wody	Produkcja wody rocznie w 2017 roku [m3]
SUW Cienia Druga	129 922
SUW Michałów Drugi	25 517
SUW Opatówek	190 212
SUW Rajsko	21 443
SUW Tłokinia Wielka	383 954

Źródło: UG Opatówek.

Gmina Opatówek korzysta dodatkowo z innych ujęć wody : mieszkańcy wsi Szale zaopatrywani są w wodę z ujęcia „LIS” w Kaliszu, a wieś Rajsko zaopatrywana jest obecnie w wodę ze studni zlokalizowanej w byłej Spółdzielni Kółek Rolniczych w Rajsku. Na terenie gminy Opatówek, eksploatowane są również studnie głębinowe czerpiące wodę z ujęć podziemnych w miejscowości Szale – Trojanów na potrzeby działania zakładu produkcyjnego firmy Colian Holding SA.

Tab. 19. Wodociągi komunalne w Gminie Opatówek

Lata	długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	woda dostarczona gospodarstwom domowym [dam3]	ludność korzystająca z sieci wodociągowej	zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca
2010	167,3	2303	365,1	87,3	34,3
2011	167,6	2342	367,3	87,4	34,3
2012	167,7	2371	392,9	87,6	36,5
2013	167,8	2382	381,5	87,6	35,5
2014	167,7	2382	378,5	89,8	35,2
2015	172,9	2590	439,9	90,6	40,8
2016	172,9	2590	466,8	90,6	43

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

Długość sieci kanalizacyjnej w gminie wynosi 45 km. Jest to zdecydowanie za mało i tylko w niewielkim stopniu zaspakaja potrzeby gminy. Liczba ludności korzystająca z kanalizacji stanowi ok. 45% wszystkich mieszkańców i jest to odsetek stosunkowo niski zarówno w skali kraju - 70,2%, jak i województwa wielkopolskiego - 71,4% ale większy niż w powiecie kaliskim - 33,8%. Istniejąca na terenie Opatówka sieć kanalizacji sanitarnej podłączona jest do gminnej oczyszczalni ścieków w Opatówku. Do gminnej sieci kanalizacyjnej mają dostęp mieszkańcy

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

Opatówka i Zdun, na terenie gminy istnieją również fragmentaryczne odcinki kanalizacji sanitarnej. Pozostali mieszkańcy korzystają z bezodpływowych zbiorników.

Tab. 20. Ogólna charakterystyka sieci kanalizacji sanitarnej w gminie Opatówek.

Lata	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych	Ścieki odprowadzone [dam3]	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	Udział korzystających z kanalizacji [%]
2010	24,2	596	123	3283	30,8
2011	24,2	607	117	3329	31
2012	32,1	1025	98	4562	42,4
2013	32,3	1075	100	4660	43,3
2014	37,6	1096	98	4699	43,7
2015	44,7	1162	78	4868	44,9
2016	45	1169	82	4875	45

Źródło: Bank Danych Lokalnych. dam³ – jednostka objętości odpowiadająca 1000 m³

Z uwagi na niski poziom skanalizowania gmina Opatówek podejmuje szereg działań mających na celu polepszenie stanu skanalizowania poprzez rozbudowę oraz modernizację sieci:

Koszt inwestycji:

2012

- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w m. Zduny 1402124,21

2014

- Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Szałe etap I 1 863 000 zł

2015

- Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Szałe etap I 820 000 zł

2016

- Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Szałe etap II 1500000

2017

- Rozbudowa i przebudowa istniejącej oczyszczalni ścieków dla gm. Opatówek o wydajności 1220 m³/d 3 820 000 zł
- Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Tłokinia Wielka, Tłokinia Kościelna, Tłokinia Mała, Tłokinia Nowa, Opatówek, gm. Opatówek 3 283 000 zł
- Budowa sieci wodociągowej w m. Cienia-Folwark - Michałów Drugi 60 000 zł
- Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Szałe etap II 650 000 zł

Również w roku 2018 gmina Opatówek planuje podjąć działania z zakresu poprawy stanu skanalizowania poprzez rozbudowę i przebudowę istniejącej oczyszczalni ścieków dla gminy Opatówek – (szacunkowy koszt to 3 900 000 zł) oraz budowę kanalizacji sanitarnej w m. Tłokinia Wielka, Tłokinia Kościelna, Tłokinia Mała, Tłokinia Nowa, Opatówek, gm. Opatówek (wartość inwestycji ok. 3 400 000 zł).

4.3. Analiza możliwości finansowania przez gminę infrastruktury społecznej

Z uwagi na coraz mniejszą liczbę uczniów nie ma potrzeby rozbudowy zaplecza oświaty, ponieważ liczba posiadanych miejsc w szkołach jest wystarczająca do objęcia edukacją wszystkich dzieci w wieku szkolnym. W ostatnich latach gmina Opatówek podjęła szereg działań z zakresu poprawy stanu obiektów oświaty oraz obiektów użyteczności publicznej oraz modernizacji bazy sportowo-rekreacyjnej. Jednym z największych przedsięwzięć ostatnich lat była budowa nowoczesnego przedszkola w Opatówku, koszt inwestycji wyniósł ponad 5 000 000 zł. Do innych większych zadań podjętych przez Gminę w ostatnich latach można zaliczyć:

- termoizolację budynków szkół podstawowych w Sierzchowie i Michałowie Drugim,
- termoizolację i przebudowę budynku Biblioteki Publicznej im. Braci Gillerów filia w Tłokini Wielkiej oraz zmiana sposobu użytkowania części tego budynku na pomieszczenia Przedszkola Publicznego,
- przebudowę i rozbudowę (istniejących budynków gospodarczych) oraz zmianę sposobu użytkowania domku gotyckiego tzw. "Cukierni" na funkcję użyteczności publicznej - bibliotekę publiczną,
- termomodernizację Gminnego Ośrodka Kultury w Opatówku i zmianę sposobu użytkowania pomieszczeń garażowych w istniejącym budynku na pomieszczenia socjalno administracyjne,
- modernizację bazy rekreacyjno - turystycznej w miejscowości Szałe,
- budowę nowego boiska wielofunkcyjnego w Tłokini Wielkiej.

W każdym roku Gmina przeznacza znaczne środki na wydatki związane z utrzymaniem obiektów użyteczności publicznej, szkół, bazy sportowo-rekreacyjnej. Wszelkie działania z tego zakresu związane są przede wszystkim z poprawą stanu technicznego i poprawą standardu usług w obiektach istniejących. Potrzeby inwestycyjne nie przekraczają możliwości finansowania przez Gminę wykonania infrastruktury społecznej.

4.4. Ocena potrzeb i możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy.

Na podstawie przeprowadzonych analiz ustalono, że wydatki gminy Opatówek na realizację inwestycji z zakresu rozbudowy dróg, modernizacji sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacyjnej, a także rozwoju bazy sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej nie przekraczają możliwości ich finansowania. Należy również zwrócić uwagę, że Gmina Opatówek podejmuje aktywne i skuteczne działania w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na realizację podjętych inwestycji. Z uwagi na niski poziom skanalizowania, szczególną uwagę należy zwrócić na potrzebę rozbudowy sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy.

5. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

5.1. Ustalenie maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę

Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w związku ze wzrostem liczby rzeczywistej mieszkańców ustalono na podstawie przeprowadzonej prognozy demograficznej oraz na podstawie analizy oddanych do użytku nowych budynków mieszkalnych. Zapotrzebowanie na nowe tereny mieszkaniowe, usługowe, produkcyjne oraz zabudowy zagrodowej, ustalono na podstawie analizy oddawanych do użytku nowych budynków i ich powierzchni użytkowej w latach 2005 – 2016. Dodatkowo, ustalając zapotrzebowanie na nowe tereny produkcyjne uwzględniono również tereny przeznaczone pod planowaną rozbudowę zakładu strategicznego inwestora gospodarczego gminy Opatówek, umożliwiając mu zwiększenie produkcji i umocnienie pozycji na rynku krajowym i międzynarodowym, a Gminie dając szansę na wzrost gospodarczy i polepszenie warunków na lokalnym rynku pracy.

Z przeprowadzonej prognozy demograficznej wynika, że w 2046 r. szacowana liczba mieszkańców gminy Opatówek wyniesie ok. 10 978 osoby, co daje wzrost o 721 osób w stosunku do stanu z końca 2016 r. W związku z powyższym liczebność populacji gminy w najbliższych 30 latach zwiększy się o ok. 6,6%. Najprawdopodobniej największy wzrost liczby mieszkańców przypadnie głównie na największe sołectwa gminy: Opatówek, Szałe, Chelmce, Tłokinię Kościelną, Zduny, Sierzychów, Tłokinię Wielką, Borów. Można założyć, że liczba mieszkańców w pozostałych wsiach utrzyma się na stałym poziomie.

Określenie zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową jednorodzinną:

Na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych ustalono, że w gminie Opatówek w latach 2005-16 średnia powierzchnia użytkowa mieszkań w nowych budynkach mieszkalnych wynosiła 135,43m². Średnia liczba osób zamieszkających w budynku mieszkalnym /mieszkanie wynosiła: 3,43 (przyjęto 3,5 osoby) w roku 2016. W obowiązujących planach miejscowych ilość terenów przeznaczonych na cele zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej jest niewielka. Można więc przyjąć, że mieszkańcy nadal będą realizowali wolnostojące budynki mieszkalne jednorodzinne.

Prognozowany przyrost ludności w latach 2016-2046 w Gminie wyniesie 721 osoby. **Zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową budynków mieszkalnych, w związku ze wzrostem liczby rzeczywistej mieszkańców wyniesie ok. 27 898,58 m²** (przyrost liczby mieszkańców w latach 2016-2046 / średnia liczba osób w budynku mieszkalnym x średnia powierzchnia użytkowa budynku mieszkalnego). Na tej podstawie ustalono liczbę nowych działek na terenie Gminy, powstałych w okresie 30 lat, na poziomie równym 206 działek. Przyjęto, że nowa zabudowa mieszkaniowa, powstała w związku z przyrostem rzeczywistym mieszkańców będzie realizowana jako zabudowa mieszkaniowa jednorodzinną.

Analizując liczbę nowych budynków mieszkalnych jednorodzinnych oddanych do użytkowania na terenie gminy Opatówek w latach 2005-16 ustalono zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową, w związku z „rozgęszczeniem” i poprawą warunków mieszkaniowych ludności zamieszkającej w Gminie. Zgodnie z danymi z Banku Danych Lokalnych w ostatnich latach oddawano 37 nowych budynków mieszkalnych jednorodzinnych rocznie. Analizując zabudowę w gminie Opatówek przyjęto, że 75 % budynków mieszkalnych stanowić będą budynki zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, a więc jest to ok. 28 budynków. Przy średniej powierzchni użytkowej budynku równej 135,43 m², zapotrzebowania na nową powierzchnię użytkową budynków mieszkalnych na najbliższe 30 lat wynosi ok. 113 761,20 m².

Ustalono, że zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową, w związku ze wzrostem liczby rzeczywistej mieszkańców oraz z „rozgęszczeniem” i poprawą warunków mieszkaniowych ludności zamieszkującej w gminie Opatówek, przy obecnych tendencjach oddawania corocznie nowych budynków mieszkalnych do użytkowania, wynosi ok. 141 659,78 m². Przeliczając wskazane zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową budynków mieszkalnych ustalono również minimalną liczbę nowych działek budowlanych przeznaczonych na cele zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej na poziomie ok. 1 046 działek.

Określenie zapotrzebowania na nową zabudowę zagrodową:

Przyjmując, że 25% nowych budynków mieszkalnych oddanych do użytkowania na terenie gminy Opatówek w ciągu najbliższych 30 lat stanowić będą budynki mieszkalne w zabudowie zagrodowej ustalono zapotrzebowanie na nową zabudowę zagrodową. Przy średniej powierzchni użytkowej budynku równej 135,43 m² i ok. 9 budynków mieszkalnych **rocznie zapotrzebowania na nową powierzchnię użytkową budynków mieszkalnych na najbliższe 30 lat wynosi ok. 36 566,10 m²** i jest to ok. 330 działek.

Określenie zapotrzebowania na nową zabudowę usługową o charakterze usług komercyjnych:

Na przestrzeni ostatnich 12 lat terenie gminy Opatówek oddano do użytkowania 10 nowych budynków usługowych. Średnia powierzchnia użytkowa dodawanych budynków usługowych wnosila ok. 243,20 m². W związku z powyższym przewiduje się **maksymalne zapotrzebowanie na nową powierzchnię usługową o wielkości ok. 6 080,00 m²**.

Określenie zapotrzebowania na nową zabudowę usługową o charakterze usług publicznych:

Z uwagi na strukturę ludności i starzejące się społeczeństwo w gminie Opatówek, przewiduje się zapotrzebowanie na usługi publiczne głównie z zakresu opieki zdrowotnej i społecznej. Biorąc pod uwagę, że w latach 2005-16 do użytkowania 2 nowe budynki usług publicznych o powierzchni 1 384,50 m² w perspektywie najbliższych 30 lat **maksymalne zapotrzebowanie na nową powierzchnię usług publicznych wyniesie ok. 6 922,50 m²**.

Określenie zapotrzebowania na nową zabudowę przemysłową:

Średnia powierzchnia użytkowa w budynkach przemysłowych oddanych do użytkowania na terenie gminy Opatówek w latach 2005-16 wynosiła 477,44 m. Średnia liczba budynków produkcyjnych oddanych do użytkowania rocznie na terenie gminy wynosi 1 szt. W perspektywie najbliższych 30 lat **maksymalne zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową przemysłu wyniesie ok. 14 323,33 m²**.

Z uwagi na przyjętą przez gminę Opatówek politykę, która ma na celu zapewnienia możliwości rozwoju gospodarczego Gminy i tworzenie nowych miejsc pracy dla mieszkańców wyznaczone zostały nowe tereny, a także powiększono obecne, dla których określono politykę przestrzenną jako tereny przemysłowe. Podjęte działania mają zapewnić strategicznemu podmiotowi gospodarczemu Gminy i powiatu kaliskiego możliwość rozbudowy i zwiększenia produkcji. Grupa Colian Holdnig S.A. poza rynkiem krajowym eksportuje swoje produkty za granicę, a w planach ma dalsze wzmocnienie swojej pozycji rynkowej. Jednocześnie zakład produkcyjny spełnia wszelkie normy dotyczące ochrony środowiska, stosując nowoczesne technologie produkcji i ograniczając emisję zanieczyszczeń do środowiska. Perspektywy rozwoju oraz polityka Spółki wymaga stworzenia

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

rezerw terenowych o powierzchni ok. 25 ha. Przyjmując, że średnia powierzchnia użytkowa budynku wynosi 477,44 m², a orientacyjna powierzchnia przemysłowej działki budowlanej wynosi 0,2 ha, **zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy przemysłowej wynosi ok. 59 680,00m².**

Ustalono, że łączne zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy przemysłowej wynosi 74 003,33 m² i obejmuje powierzchnię wynikającą z określonego zapotrzebowania na nową zabudowę na podstawie oddanych budynków przemysłowych i magazynowych w ostatnich 12 latach oraz rezerw terenów przeznaczonych pod rozbudowę zakładu strategicznego inwestora gospodarczego gminy Opatówek.

Określenie zapotrzebowania na nową zabudowę produkcji w gospodarstwach rolnych:

Niemieszkalne budynki gospodarstw rolnych oddane do użytkowania na terenie gminy Opatówek w latach 2005-16 to głównie obiekty budowlane w postaci szklarni. Dla określenia zapotrzebowania na nową zabudowę produkcji w gospodarstwach rolnych przyjęto, że średnia powierzchnia użytkowa budynku w zabudowie zagrodowej wynosi 900 m², a do końca 2046 roku może powstać na terenie gminy ok 300 nowych budynków gospodarstw rolnych. W związku z tym ustalono, że **maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową nowej zabudowy produkcji w gospodarstwach rolnych wynosi ok. 216 000,00 m².**

Tab. 16. Zbiorcze zestawienie zapotrzebowania na nową zabudowę w perspektywie do 2046 r. na obszarze gminy Opatówek.

Lp.	Rodzaj nowej zabudowy	Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę w perspektywie do 2046 [powierzchnia użytkowa m ²]	Uwagi
1.	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	141 659,78 m ²	W tym: - 27 898,58 m ² w związku z rzeczywistym przyrostem liczby mieszkańców, - 113 761,20 m ² , w związku z rozgęszczeniem istniejącej zabudowy i poprawą warunków mieszkaniowych ludności
2.	Zabudowa zagrodowa	36 566,10 m ²	
3.	Zabudowa usługowa o charakterze usług komercyjnych	6 080,00 m ²	
4.	Zabudowa usługowa o charakterze usług publicznych	6 922,5 m ²	
5.	Zabudowa przemysłowa (produkcyjna)	74 003,33 m ²	W tym: - 14 323,33 m ² – prognozowane zapotrzebowanie na nową zabudowę przemysłową, - 59 680,00m ² – rezerwy terenu, wynikające z polityki Gminy, która ma na celu zapewnienie możliwości rozwoju gospodarczego,

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

6.	Zabudowa produkcji w gospodarstwach rolnych	216 000,00 m ²	
----	---	---------------------------	--

3.2. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej

Analiza obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno –przestrzennej opiera się badaniu rozwoju budownictwa, poprzez ustalenie jego powierzchni i podziale na funkcje zabudowy w poszczególnych sołectwach gminy Opatówek. Ocenę chłonności obszarów (wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy), dokonano poprzez wyodrębnienie zwartych terenów zabudowy w poszczególnych sołectwach i określenie ich rzeczywistego stopnia zagospodarowania.

Tab. 22. Powierzchnia obszarów o zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w gminie Opatówek, wraz ze wskazaniem powierzchni terenów niezabudowanych w ramach tych obszarów.

Lp.	Sołectwo/ miejscowości	powierzchnia obszarów o zwartej strukturze funkcjonalno –przestrzennej wg funkcji zabudowy [ha]					
		powierzchnia terenów niezainwestowanych w ramach obszaru [ha]					
		Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	Zabudowa zagrodowa	Zabudowa usługowa*	Zabudowa produkcyjna	Zabudowa produkcji w gospodarstwach rolnych
1.	Borów	0,7	-	33,86	-	-	35,57
		-	-	9,76	-	-	-
2.	Chełmce	12,41	-	19,06	-	-	-
		3,45	-	3,98	-	-	-
3.	Cienia-Folwark	-	-	2,25	-	-	-
		-	-	0,83	-	-	-
4.	Cienia Pierwsza	-	-	22,11	-	-	7,71
		-	-	2,6	-	-	-
5.	Cienia Druga	1,16	-	32,38	-	-	8,89
		-	-	4,3	-	-	-
6.	Cienia Trzecia	-	-	6,67	-	-	0,26
		-	-	1,33	-	-	-
7.	Dębe-Kolonia	-	-	16,64	-	-	4,04
		-	-	4,31	-	-	-
8.	Janików	-	-	-	-	-	-
		-	-	-	-	-	-
9.	Józefów	-	-	-	-	-	-
		-	-	-	-	-	-
10.	Kobierno	-	-	-	-	-	-
		-	-	-	-	-	-
11.	Michałów Drugi	-	-	28,36	-	-	10,41
		-	-	4,9	-	-	-
12.	Michałów Trzeci	-	-	-	-	-	-
		-	-	-	-	-	-
13.	Nędzrzew	-	-	-	-	-	-

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

		-	-	-	-	-	-
14.	Opatówek	51,87	6,29	8,25	26,59	12,89	3,78
		7,36	-	-		2,81	-
15.	Porwity	-	-	-	-	-	-
		-	-	-	-	-	-
16.	Rajsko	1,33	-	3,29	1,72	-	-
		0,53	-	1,12	-	-	-
17.	Rożdżały	0,72	-	0,24	-	-	5,03
		-	-	-	-	-	-
18.	Sierzychów	1,33	-	25,74	-	-	3,81
		0,30	-	8,08	-	-	-
19.	Szałe	83,89	-	5,79	-	-	-
		9,23	-	-	-	-	-
20.	Szulec	-	-	33,79	-	-	14,06
		-	-	2,56	-	-	-
21.	Tłokinia Kościelna	2	-	10,16	-	-	11,91
		-	-	3,65	-	-	6,45
22.	Tłokinia Mała	-	-	7,09	-	-	-
		-	-	1,69	-	-	-
23.	Tłokinia Nowa	0,37	-	10,26	-	-	2,16
		-	-	2,66	-	-	-
24.	Tłokinia Wielka	-	-	23,54	-	-	38,02
		-	-	7,74	-	-	-
25.	Trojanów	4,51	-	9,71	-	-	-
		0,99	-	2,94	-	-	0,83
26.	Warszew	-	-	2,87	-	-	-
		-	-	0,63	-	-	-
27.	Zawady	-	-	-	-	-	-
		-	-	-	-	-	-
28.	Zduny	23,09	-	10,60	-	-	-
		6,11	-	3,28	-	-	-

* zabudowa usługowa o charakterze komercyjnym i publicznym

Źródło: opracowanie własne

Poprzez ustalenie powierzchni niezabudowanych, możliwe stało się określenie chłonności terenów dla wyodrębnionych typów zabudowy. Chłonność wyznaczonych obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w gminie Opatówek została wyrażona w powierzchni użytkowej dla poszczególnych typów zabudowy.

Tab. 23. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w poszczególnych miejscowościach w gminie Opatówek wyrażona w powierzchni użytkowej dla poszczególnych typów zabudowy.

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

Lp.	Sołectwo/ miejscowości	I. Tereny niezabudowane w ramach obszarów o w pełni wykształconej zwartej struktury funkcjonalno –przestrzennej [ha]					
		II. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno –przestrzennej wyrażona w powierzchni użytkowej [m²]					
		Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	Zabudowa zagrodowa	Zabudowa usługowa*	Zabudowa produkcyjna	Zabudowa produkcji w gospodarstwach rolnych
1.	Borów	-	-	9,76	-	-	-
		-	-	4405,99	-	-	-
2.	Chełmce	3,45	-	3,98	-	-	-
		4666,52	-	1797,97	-	-	-
3.	Cienia-Folwark	-	-	0,83	-	-	-
		-	-	376,22	-	-	-
4.	Cienia Pierwsza	-	-	2,60	-	-	-
		-	-	1173,73	-	-	-
5.	Cienia Druga	-	-	4,30	-	-	-
		-	-	1941,16	-	-	-
6.	Cienia Trzecia	-	-	1,33	-	-	-
		-	-	599,19	-	-	-
7.	Dębe-Kolonia	-	-	4,31	-	-	-
		-	-	1945,68	-	-	-
8.	Michałów Drugi	-	-	4,90	-	-	-
		-	-	2210,31	-	-	-
9.	Opatówek	7,36	-	-	-	-	-
		9963,86	-	-	-	-	-
10.	Rajsko	0,53	-	1,12	-	-	-
		713,56	-	506,55	-	-	-
11.	Rożdżały	-	-	-	-	-	-
		-	-	-	-	-	-
12.	Sierzchów	0,30	-	8,08	-	-	-
		411,97	-	3646,18	-	-	-
13.	Szałe	9,23	-	-	-	-	-
		12503,91	-	-	-	-	-
14.	Szulec	-	-	2,56	-	-	-
		-	-	1155,67	-	-	-
15.	Tłokinia Kościelna	-	-	3,65	-	-	6,45
		-	-	1647,73	-	-	5805,00
16.	Tłokinia Mała	-	-	1,69	-	-	-
		-	-	764,10	-	-	-
17.	Tłokinia Nowa	-	-	2,66	-	-	-
		-	-	1202,57	-	-	-
18.	Tłokinia	-	-	7,74	-	-	-

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

	Wielka	-	-	3494,09	-	-	-
19.	Trojanów	0,99	-	2,94	-	-	-
		1333,95	-	1325,23	-	-	-
20.	Warszew	-	-	0,63	-	-	-
		-	-	284,40	-	-	-
21.	Zduny	6,11	-	3,28	-	-	-
		8274,55	-	1478,44	-	-	-
Razem chłonność obszarów wyrażona w powierzchni użytkowej zabudowy [m²]		37 868,32	-	29 955,22	-	-	5 805,00

* zabudowa usługowa o charakterze komercyjnym i publicznym

Źródło: opracowanie własne

4.3. Chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę

W bilansie terenów przeznaczonych pod zabudowę uwzględniono również chłonność obszarów przeznaczonych pod zabudowę w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Na terenie gminy Opatówek istnieją niewielkie tereny objęte obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Analiza terenów, przeznaczonych w planach pod zabudowę wykazała, że w miejscowościach Szale i Zduny istnieją duże tereny niezainwestowane – przeznaczone w planach głównie pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, a w Opatówku niewielkie tereny niezabudowane przeznaczone pod mieszkalnictwo wielorodzinne. Ocenę chłonności obszarów przeznaczonych w planach pod zabudowę, wyrażoną w powierzchni użytkowej nowej zabudowy, dokonano biorąc pod uwagę średnią powierzchnię użytkową budynków oddanych do użytkowania w ostatnich latach wg poszczególnych funkcji zabudowy.

Tab. 24. Tereny przeznaczone w planach miejscowych pod zabudowę w gminie Opatówek.

Lp.	Sołectwo/ miejscowości	Tereny zabudowane przeznaczone w planach miejscowych pod zabudowę [ha]						Tereny niezabudowane przeznaczone w planach miejscowych pod zabudowę [ha]	
		Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	Zabudowa zagrodowa	Zabudowa usługowa	Zabudowa produkcyjna	Zabudowa produkcji w gospodarstwach rolnych		
1.	Józefów	4,63		0,5	0,5	-	1,03		
		3,26	-	-	-	-	1,03		
2.	Opatówek		0,7		0,56	-	-		
		-	0,7	-	-	-	-		
3.	Szale	108,84	-	-	0,93	-	-		
		50,22	-	-	0,57	-	-		
4.	Zduny	10,93	-	-	-	-	-		
		5,08	-	-	-	-	-		

Źródło: opracowanie własne

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

4.4. Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę z ustaloną sumą powierzchni użytkowej zabudowy

Poniższe zestawienie zawiera maksymalne w skali gminy Opatówek zapotrzebowanie na nową zabudowę wraz z sumą chłonności obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej . Określając opisane powyżej zapotrzebowanie przyjęto:

- perspektywę do 2046 roku,
- zmienność procesów rozwojowych, a tym samym możliwość zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie większą jednak niż o 30%.

Tab. 25. Zestawienie maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę w gminie Opatówek z chłonnością obszarów zabudowanych.

Lp.	Rodzaj nowej zabudowy	Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę w perspektywie do 2045	Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej*	Chłonność obszarów przeznaczonych w planach pod zabudowę	Różnica pomiędzy maksymalnym zapotrzebowaniem, a chłonnością terenów	Ustalenie zapotrzebowania na nową powierzchnię użytkową zabudowy wg rodzaju zabudowy
		[m ²]	[m ²]	[m ²]	[m ²]	[m ²]
1.	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	141 659,78	37 868,32	79 307,81	24 483,65	31 828,75*
2.	Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	1 463,29	0	1 463,29	0,00	0,00
3.	Zabudowa zagrodowa	36 566,10	29 955,22	0,00	6 610,88	6 610,88
4.	Zabudowa usługowa o charakterze usług komercyjnych i publicznych	6 080,00	0	1 386,24	4 693,76	6 101,89*
		6 922,50	0	0	6 922,50	6 922,50
5.	Zabudowa przemysłowa (produkcyjna)	74 003,33	0	0	74 003,33	96 204,33*
6.	Zabudowa produkcji w gospodarstwach rolnych	216 000,00	58 050,00	927,00	157 023,00	157 023,00

*Ustalono biorąc pod uwagę niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie więcej niż o 30%.

Źródło: opracowanie własne

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

Tab. 26. Zapotrzebowanie na powierzchnię nowych terenów budowlanych w gminie Opatówek poza terenami już przeznaczonymi w planach miejscowych w na cele zabudowy oraz poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej.

Lp.	Rodzaj nowej zabudowy	Zapotrzebowania na nową powierzchnię użytkową zabudowy wg rodzaju zabudowy	Orientacyjna powierzchnia jednostkowa działki budowanej	Przyjęta powierzchnia użytkowa budynku	Przybliżone zapotrzebowanie na powierzchnię nowych terenów budowlanych
		[m ²]	[ha]	[m ²]	[ha]
1.	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	57 903,09	0,1	135,43	23,50
2.	Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	0	0	0	0,00
3.	Zabudowa zagrodowa	7240,28	0,3	135,43	14,64
4.	Zabudowa usługowa o charakterze usług	7 904,00	0,1	158,00	3,86
	komercyjnych i publicznych	6 922,50	0,5	2466,00	1,40
5.	Zabudowa przemysłowa (produkcyjna)	987719,10	0,2	477,44	40,30
6.	Zabudowa produkcji w gospodarstwach rolnych	157 023,00	1,0	900,00	174,47

Zwarta zabudowa w gminie Opatówek koncentruje się w m. Opatówek oraz Tłokini Wielkiej, Szałe, Borowie, Tłokini Kościelnej, Szulcu, Sierzchowie, Chełmcach oraz w postaci małych obszarów w Cieni I i Cieni II, Dębie-Kolonii, Zdunach, Rożdżalach, Michałowie II. Przy czym zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zlokalizowana jest w postaci dużych osiedli w Opatówku, Szałe oraz w mniejszym stopniu w Zdunach i Chełmcach. Można założyć, że to w tych miejscowościach nastąpi prognozowany rozwój zabudowy. Zabudowę pozostałych sołectw Gminy cechuje typowy charakter zabudowy zagrodowej oraz pojedynczo występujące domy jednorodzinne, w kilku sołectwach możemy spotkać obiekty usługowe lub przemysłowe. Największe tereny usług i przemysłu zlokalizowane są w Opatówku, który jest największym ośrodkiem Gminy i jest jednocześnie jej siedzibą.

Biorąc pod uwagę przedstawioną charakterystykę gminy Opatówek, wyniki analizy oraz duże tereny niezabudowane przeznaczone w planach miejscowych pod zabudowę zapotrzebowanie na nowe tereny przeznaczone na cele zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej do roku 2046 wynosi łącznie ok. 23,50 ha. Rozwój zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej będzie się skupiał we wsi Szałe, w Opatówku oraz w mniejszym stopniu w miejscowościach Zduny i Chełmce. W przypadku

zabudowy zagrodowej, korzystny byłby rozwój zabudowy w miejscowościach, gdzie jest ona już skoncentrowana, prognozowane zapotrzebowanie na tereny zabudowy zagrodowej wynosi prawie 15 ha. Z uwagi na rozbudowaną w stosunkowo dużym stopniu zabudowę usług publicznych nie ma potrzeby przeznaczania dużej powierzchni terenów pod zabudowę usług publicznych. Zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy z zakresu usług publicznych wynosi 6 922,5 m². Usługi komercyjne skoncentrowane są głównie w Opatówku – jako siedziby gminy i największej miejscowości w Gminie, a także we wsi Szale, gdzie stanowią one usługi towarzyszące turystyce i rekreacji położonego tam Jeziora Pokrzywnickiego. W pozostałych miejscowościach występują wybiórczo i często stanowią zabudowę towarzyszącą zabudowie zagrodowej lub mieszkaniowej jednorodzinnej. Zapotrzebowanie na nowe tereny usług komercyjnych wynosi prawie 4 ha i ok. 6 101,89 m² powierzchni użytkowej zabudowy. Łączne zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową budynków przemysłowych wynosi 96 204,33 m², co stanowi ok. 40 ha terenów pod zabudowę przemysłową.

6. Wnioski uwzględniające uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy Opatówek.

Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę dokonany w oparciu o analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne, prognozę demograficzną oraz przy uwzględnieniu możliwości finansowania przez gminę Opatówek wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, pozwolił na sformułowanie następujących wniosków:

- Gmina Opatówek ma typowo rolniczy charakter, gdzie. bardzo dobrze rozwinięte są tu wielkopowierzchniowe uprawy warzyw, głównie pomidorów, z zastosowaniem nowoczesnych technologii pod osłonami.
- Na terenie Gminy obserwuje się rozwój małych przedsiębiorstw, filarem rozwoju gospodarczego jest kilka dużych przedsiębiorstw, a do największa zarówno na terenie gminy Opatówek jak i w powiecie kaliskim należy firma Colian Holding S.A.
- Biorąc pod uwagę korzystne położenie Gminy, prężny rozwój gałęzi usług i przetwórstwa spożywczego dalszy rozwój gospodarczy, przy zaangażowaniu władz lokalnych, ma bardzo dobre perspektywy.
- Poziom bezrobocia w Gminie jest bardzo niski i wynosił ok. 2,1% w 2016 roku. W Gminie może jednak występować bezrobocie ukryte (tzw. bezrobocie agrarne).
- Dużym atutem gminy Opatówek są jej walory przyrodnicze i krajobrazowe, które sprzyjają osiedlaniu się w tych rejonach. Efektem tego jest stały wzrost liczby ludności na przestrzeni ostatnich 17 lat.
- Pomimo dodatniego przyrostu rzeczywistego gmina Opatówek, jak większość miejscowości w Polsce, boryka się z niską liczbą urodzeń, czego efektem jest niski przyrost naturalny. Pomimo, że średni przyrost naturalny z lat 1995-2016 jest dodatni i wynosi 2,68, to liczba dzieci maleje, a wskaźniki obciążenia demograficznego są niepokojące. Gwałtownie rośnie liczba osób w wieku nieprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku produkcyjnym oraz liczba osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku produkcyjnym.
- Stały wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym powoduje konieczność przeznaczenia większych środków w budżecie na opiekę nad ludźmi starszymi oraz opiekę zdrowotną. Malejąca liczba osób w wieku przedprodukcyjnym sugeruje, że nie ma potrzeby rozbudowy infrastruktury z zakresu oświaty i należy skupić się na modernizacji i podnoszeniu standardów istniejącej infrastruktury.

Analizy sporządzone na potrzeby
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek.
Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Opatówek

- Gmina Opatówek stanowi osiedle sypialniane Kalisza. Choć najwyższe saldo migracji przypada na lata 2000-2011, to procesy migracyjne na terenie gminy Opatówek pozwalają przyjmować optymistyczne perspektywy dalszego napływu ludności. Wiąże się z przygotowaniem terenów pod zabudowę mieszkaniową i rezydencjonalną w najbardziej atrakcyjnych miejscowościach tj. Szałe i Chełmce.
- Na podstawie przeprowadzonej prognozy szacuje się, że w 2046 r. liczba mieszkańców w gminie Opatówek wyniesie 11 554 osób, czyli zwiększy się o 6,6 %.
- Zabudowa na terenie gminy Opatówek ma typowy wiejski charakter. Jest to głównie zabudowa zagrodowa, mieszkaniowa jednorodzinna oraz towarzyszące im usługi. Odmienny przypadek stanowi miasto Opatówek, które cechuje duże zróżnicowanie zabudowy i gdzie występuje dużo terenów usług, handlu oraz przemysłu, zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna i jednorodzinna. Odmienny charakter ma również wieś Szała, gdzie dominuje obecnie zabudowa rezydencjonalna oraz jednorodzinna i gdzie istnieją znaczne niezainwestowane tereny przeznaczone w planach miejscowych pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną.
- Zapotrzebowanie na nowe tereny przeznaczone na cele zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej do roku 2046 wynosi łącznie ok. 23 ha. Rozwój zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej będzie się koncentrował we wsi Szała, w Opatówku oraz w mniejszym stopniu w miejscowościach Zduny i Chełmce.
- Zapotrzebowanie na nowe tereny zabudowy zagrodowej ustalono na poziomie ok. 15 ha, w ramach tego typu zabudowy ok. 6 610,89 m² stanowi powierzchnia użytkowa budynków mieszkalnych.
- Zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy usług publicznych wynosi 6 922,5 m², usług komercyjnych – 6 101,89 m².
- W gminie Opatówek oddawane w ostatnich latach nowe budynki gospodarstw rolnych stanowiły głównie szklarnie. Ustalono, że do roku 2046 zapotrzebowanie na nowe tereny zabudowy przeznaczone pod budynki gospodarstw rolnych wyniesie ok. 174 ha.
- Łączne zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową budynków przemysłowych wynosi 96 204,33 m² i obejmuje powierzchnię wynikającą z określonego zapotrzebowania na nową zabudowę na podstawie oddanych budynków przemysłowych i magazynowych w ostatnich 12 latach oraz zapotrzebowania na tereny produkcyjne przeznaczone pod rozbudowę zakładu strategicznego inwestora gospodarczego gminy Opatówek, umożliwiając mu zwiększenie produkcji i umocnienie pozycji na rynku krajowym i międzynarodowym, a Gminie dając szansę na wzrost gospodarczy i polepszenie warunków na lokalnym rynku pracy.
- W świetle przeprowadzonych analiz demograficznych oraz wyliczeń dotyczących zapotrzebowania na nową zabudowę, przewiduje się zapotrzebowanie na tereny budowlane w szczególności tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz zagrodowej i przemysłowej, zaś w mniejszym stopniu na tereny usług zarówno publicznych, jak i komercyjnych. Analiza demograficzna nie wykazała potrzeby rozbudowy zaplecza oświaty, a także rozwoju zabudowy wielorodzinnej.
- Potrzeby inwestycyjne nie przekraczają możliwości finansowania przez gminę Opatówek. Lokalne władze aktywnie i skutecznie pozyskują zewnętrzne środki finansowania, które przeznaczone są w dużej mierze na realizację zadań inwestycyjnych tj.: inwestycje drogowe, modernizacja obiektów użyteczności publicznej, poprawa stanu skanalizowania Gminy. Dużym problemem jest jednak niski poziom skanalizowania Gminy: długość sieci kanalizacyjnej w Gminie wynosi 45 km, a liczba ludności korzystająca z kanalizacji stanowi 45% wszystkich mieszkańców.